

VIENA
KOPIĢA
TICĪBA

Viena kopīga ticība

Rīgas Bahai ticības draudze
2022

UDK 286-33
Vi210

Šis dokuments ir pieejams Bahāju uzziņu bibliotēkas „Vienotības pērles” vietnē:
www.bahai.lv/biblioteka

Tulkots no tekstiem angļu valodā *Messages of the Universal House of Justice: April 2002 - To the World's Religious Leaders* un *Official Statements and Commentaries: One Common Faith*. Pieejams: <https://www.bahai.org/library/>

No angļu valodas tulkojusi Renāte Ābeltiņa 2002. un 2017. gadā.

Redaktors: Māris Pavlovs

Korektori: Pēteris Folkmanis, Irēna Kalniņa-Ābeltiņa

Maketētāja: Ineta Alvarado

Pirmais izdevums

© Rīgas Bahai ticības draudze, latviešu valodā, 2022

© Bahá'í International Community, angļu valodā

Atsauces uz Korānu

Korāna vārsmas latviešu valodā pēc Ulda Bērziņa tulkojuma (Korāns. Latviešu valodā. Rīga: Neputns, 2011). Sūru un vārsmu atsauces, kuras attiecas uz Korānu, ir numurētas pēc šīs versijas.

Atsauces uz Biblii

Bībeles vārsmas latviešu valodā pēc trešā Bībeles tulkojuma latviešu valodā (1995.-2012.), kas tapis Latvijas Bībeles biedrībā. Grāmatu un vārsmu atsauces, kuras attiecas uz Biblii, ir veidotas pēc šīs versijas.

ISBN 978-9934-9070-5-0 (PDF)

ISBN 978-9934-9070-4-3 (iespiesta)

Satura rādītājs

Priekšvārds / 5

Pasaules reliģiju līderiem / 7

Viena kopīga ticība / 15

Atsauces / 49

Priekšvārds

2002. gada Riđván mēs nosūtījām atklātu vēstuli pasaules reliģiskajiem līderiem. Mēs to darījām, apzinoties, ka, apņēdami neapturot slimīgo naidu dažādu reliģiju starpā, pasaulei draud mokošas sekas, kas ietekmēs teju visas pasaules teritorijas. Vēstulē bija izteikta atzinība reliģiju dialoga kustības sasniegumiem, kurā bahājieši ir centušies sniegt savu ieguldījumu kopš paša šīs kustības sākuma. Tomēr mēs uzskatām, ka mums ir atklāti jāpasaka, ka organizētajām reliģijām jārod drosme pacelties pāri iesīkstējušām koncepcijām, ko tās mantojušas no tālas pagātnes, ja tās vēlas risināt šo reliģiju krīzi tikpat nopietni, kā ir risināti citi aizspriedumi, kas nomocījuši cilvēci.

Mēs galvenokārt izteicām savu pārliecību, ka ir pienācis laiks reliģiju līderiem godīgi un bez turpmākas izvairīšanās atzīt patiesību, ka Dievs visiem ir viens un ka par spīti kultūru izteiksmju un cilvēku interpretāciju dažādībai, arī reliģija ir viena. Faktiski šī patiesība sākotnēji iedvesmoja reliģiju dialoga kustību un ir to uzturējusi pēdējā gadsimta pārmaiņu laikā. Neapstrīdot nevienu no lielajām atklātajām reliģijām pamatus, šis princips spēj nodrošināt šo reliģiju turpmāko dzīvotspēju. Tomēr, lai šī patiesība būtu ietekmīga, tai jābūt reliģisko diskusiju pamatā, un, paturot šo domu prātā, mēs uzskatījām, ka savā vēstulē mums tā ir skaidri jāformulē.

Reakcija ir bijusi pretimnākoša. Bahá'í ticības institūcijas visā pasaulē ir nodrošinājušas, ka tūkstošiem šā dokumenta kopiju tiek nogādātas ietekmīgām personām lielāko reliģiju kopienās. Lai gan nav pārsteidzoši, ka dažās aprindās vēstījumu, ko šīs vēstules saturēja, nekavējoties noraidīja, bahājieši ziņo, ka to vispār uztvēra ļoti atzinīgi. Jo īpaši aizkustinošs bija daudzu vēstules saņēmēju neviltošais sarūgtinājums par reliģisko institūciju nespēju palīdzēt cilvēcei risināt garīgus un morālus izaicinājumus. Diskusijas ir galvenokārt saistījušās ar vajadzību pēc būtiskām pārmaiņām tajā, kā vairākums pasaules ticīgo izturas cits pret citu, un ļoti daudzos gadījumos tie, kas saņēma šo vēstuli, jūta vajadzību pavairot šo vēstuli un nogādāt to arī citiem savas reliģijas garīdzniekiem. Mēs ceram, ka mūsu iniciatīva kalpos par ierosmi, paverot ceļu jaunai izpratnei par reliģijas mērķiem.

Lai cik ātri vai lēni notiek šīs pārmaiņas, bahājiešiem galvenokārt jādomā par savu atbildību šajā jautājumā. Uzdevumu nodrošināt, ka Viņa vēstījums

sasniedz visus pasaules iedzīvotājus, Bahá'u'lláh ir galvenokārt uzticējies tiem, kas atzīst Viņu. Tas, protams, ir bijis darbs, ko bahāju kopiena ir pildījusi visā tās vēstures gaitā, bet straujā pastāvošās sabiedrības iekārtas sabrukuma dēļ ir izmisīgi vajadzīgs, lai reliģisko garu atbrīvo no važām, kas līdz šim ir kavējušas īstenot dziedējošo ietekmi, uz ko tas ir spējīgs.

Ja bahājieši vēlas reaģēt uz šo vajadzību, viņiem jābalstās padziļinātā izpratnē par cilvēces garīgās dzīves attīstības procesiem. Bahá'u'lláh Raksti sniedz ieskatu, kas var palīdzēt diskusijās par reliģiskiem jautājumiem pārvarēt reliģisku šķelšanos un īslaicīgus apsvērumus. Atbildība par šo garīgo resursu izmantošanu nav šķirama no spējas ticēt. „Reliģiskais fanātisms un naidis,” Bahá'u'lláh brīdina, „var izvērsties tādā visu aprijošā liesmā, kuras straujo spēku nav iespējams apvaldīt. Šo postošo sērgu novērst spēj vien Dieva spēcīgā roka...”¹ Nebūt nebūdami bez atbalsta savos centienos attiecīgi reaģēt, bahājieši spēs aizvien vairāk atzinīgi novērtēt to, ka Lieta, kam tie kalpo, ir galvenais rosinātājs tai atmodai, kas pašlaik ir pārņēmusi cilvēkus visā pasaulē neatkarīgi no to reliģiskās piederības, kā arī daudzus, kas nepieder ne pie vienas reliģijas.

Pārdomas par šo izaicinājumu ir mudinājušas mūs pasūtīt tālāko komentāru. Darbā „Viena kopīga ticība”, kas sagatavots mūsu vadībā, ir aplūkoti būtiski fragmenti no Bahá'u'lláh Rakstiem un no citu ticību Rakstiem saistībā ar pašreizējo krīzi. Mēs iesakām, lai draugi to rūpīgi izstudē.

Vispasaules Taisnīguma Nams

2005. gada Naw-Rúz

• • •

Vispasaules Taisnīguma Nama
2002. gada atklātā vēstule

pasaules reliģiju līderiem

Nezūdošs divdesmitā gadsimta ieguvums ir tas, ka tas liek pasaules tautām uzlūkot sevi par vienotas cilvēku dzimtas locekļiem, bet zemeslodi – par visas cilvēces kopīgo dzimteni. Neskatoties uz konfliktiem un vardarbību, kas vēl arvien nerimstas, aizspriedumi, kas senāk šķīta cilvēka rakstura neatņemama sastāvdaļa, sāk visur atkāpties. Līdz ar tiem zūd arī šķēršļi, kas šķīra cilvēku saimi un padarīja to par dažādu kultūru, etnisku grupu un tautību Bābeles torņa jucekli. Pats fakts, ka tik radikālas pārmaiņas notikušas tik īsā laika sprīdī – vēsturiskā perspektīvā gandrīz vienā naktī – ļauj cerēt uz lielām nākotnes iespējām.

Ir traģiski, ka organizētās reliģijas, kuru pastāvēšanas būtība balstās uz kalpošanu brālībai un mieram, kļūst tam par grūti pārvaramu šķērslī, kam par piemēru var kalpot nepatīkamais fakts, ka ar tās labo vārdu aizsedzas fanātiķi. Kā jaunas pasaules reliģijas pārvaldes institūcija mēs uzskatām par savu pienākumu aicināt reliģiju vadību nopietni pievērsties šai sarežģītajai problēmai. Pati problēma un apstākļi, kas to izraisījuši, prasa, lai mēs runātu atklāti. Mēs ceram, ka mūsu kopējā kalpošana Dievišķajam liks jums mūsu sacīto uztvert ar tādu pašu labu gribu, ar kādu tas tiek piedāvāts.

Šis jautājums kļūst vēl svarīgāks, ja palūkojamies, kas ir sasniegts citās jomās. Pagātnē ar retiem izņēmumiem sievietes tika uzskatītas par zemākiem radījumiem. Uzskatos par viņu dabu valdīja tumsonība. Viņām tika liegta izdevība parādīt savas gara spējas. Sievietes loma dzīvē bija kalpošana vīriešu vajadzībām. Neapšaubāmi arī vēl tagad pastāv tāda pieeja, un tā tiek fanātiski aizstāvēta. Tomēr globālā mērogā dzimumu vienlīdzības jēdziens sava praktiskuma dēļ ir kļuvis par vispārpieņemtu principu. To atzīst gan akadēmiskās aprindas, gan masu saziņas līdzekļi. Pārmaiņas ir bijušas tik krasas, ka tie, kas sludina vīriešu pārkāpumu, spiesti meklēt atbalstu ārpus oficiālā uzskatu paudēju loka.

Iegrožotos nacionālistu pulkus ir skāris tāds pats liktenis. Pēc katras krīzes, kas jāpiedzīvo pasaulei, jebkuras valsts pilsonim kļūst arvien vieglāk saskatīt atšķirību starp savas zemes mīlestību, kas bagātina cilvēka dzīvi, un musinošām

runām, kas izraisa naidu un bailes. Pat tad, ja ir izdevīgi piedalīties zināmos nevainīgos nacionālos rituālos, sabiedrība attiecas pret to ar neveiklības sajūtu, kā tā iepriekš attiecās pret iesīkstējušiem uzskatiem un nepārdomātu entuziasmu. Šo nostāju pastiprina nepārtrauktie pārkārtojumi visā pasaulē. Lai kādas arī nebūtu Apvienoto Nāciju Organizācijas pašreizējās nepilnības un lai cik ierobežotas būtu tās iespējas vērsties ar kopējām militārām akcijām pret agresiju, nevar neņemt vērā to, ka ideja par kādas nācijas uzkundzēšanos pār citām sāk pamazām zaudēt savu pievilcību.

Vēsturiskie procesi ir bijuši tikpat neiecietīgi pret pretenzijām, ko izvirza tie, kas atbalsta rasu un etniskos aizspriedumus. Šajā jomā atteikšanās no pagātnes ir sevišķi izteikta. Šodien rasisms ar savu līdzdalību divdesmitā gadsimta šausmīgajos noziegumos ir tā sevi diskreditējis, ka tas tiek uzskatīts gandrīz vai par garīgu slimību. Kaut arī tas daudzās zemēs ir saglabājies kā sabiedriska nostāja – kā kauna traips lielā cilvēces daļā – rasu aizspriedumi tiek tik principiāli nosodīti, ka neviena ļaunā grupa nevar atļauties, lai to uzskatītu par rasistiem.

Nevar teikt, ka pagātnes tumsa ir pilnīgi izklidusi un ir parādījusies jauna, gaiša pasaule. Daudz ļaunā vēl cieš no iesīkstējušiem etniskiem, dzimuma, nacionāliem, kastu un šķiru aizspriedumiem. Viss liecina par to, ka netaisnības vēl pastāvēs ilgi, jo sabiedriskās institūcijas un standarti, kurus izstrādā cilvēce, iesakņojas tikai pamazām un jaunas sabiedriskās attiecības, kas atbrīvos apspiestos, rodas lēni. Tomēr ir pārkāpts sliekšnis, no kura atpakaļceļš nav iespējams. Pamatprincipi ir noteikti un deklarēti, plaši apspriesti sabiedrībā un tiek pamazām ieviesti institūcijās, kas var ietekmēt sabiedrības uzvedības normas. Nav šaubu, lai cik ilga un smaga būs cīņa, tās gala iznākums būs revolucionāras pārmaiņas visās tautās, sākot ar pašiem zemākajiem slāņiem.

*

Divdesmitā gadsimta sākumā šķita, ka reliģiskos aizspriedumus būs vieglāk pārvarēt nekā visus citus. Rietumos zinātnes attīstība jau bija devusi triecienu pārlicībai par kādas vienas reliģijas pārkāpumu pār citām. Mainoties cilvēku dzimtas uzskatiem par sevi, daudzsološākā jaunā reliģiskā kustība likās starpreliģiju kustība. 1893. gadā notikusī Pasaules izstāde Čikāgā pārsteidza pat ambiciozos izstādes organizētājus ar to, ka tika nodibināts slavenais „Reliģiju parlaments”, kas ar savu ideju par garīgu un tikumisku uzskatu saskaņu aizrāva cilvēku prātus visos kontinentos un aizēnoja pat zinātnes, tehnoloģijas un rūpniecības brīnumus, kas tika cildināti izstādē.

Īsi sakot, šķita, ka vecā kārtība ir kritusi. Ietekmīgiem reliģiskās domas pārstāvjiem šis saiets bija unikāls notikums, „kam nav līdzīga pasaules vēsturē“. Kā teica galvenais parlamenta organizētājs, tas „atbrīvoja pasauli no neiecietības“. Iztēles bagāti līderi, kā ar lielu pārliecību tika pareģots, izmantos izdevību un pamodinās pasaules dažādo reliģiju kopienās brālības garu, kas nodrošinās nepieciešamo morālo pamatu jaunajai labklājības un progresā pasaulei. Šādu ideju atbalstītas, radās un veiksmīgi darbojās dažādas starpreliģiskās kustības. Plašs literatūras klāsts daudzās valodās iepazīstināja arvien pieaugošo interesentu skaitu, kā ticīgos, tā neticīgos, ar visu galveno reliģiju mācībām. Šo interesi centās apmierināt arī radio, televīzija, kino industrija un beigās internets. Augstākās mācību iestādes piedāvāja bakalaura un maģistra studiju programmas salīdzinošajā reliģiju mācībā. Gadsimta beigās dažādu reliģiju pārstāvju kopīgi dievkalpojumi, kas vēl pāris gadu desmitus iepriekš šķita neiespējami, kļuva par parastu parādību.

Tomēr ir skaidrs, ka šim ierosmēm trūka intelektuālas konsekvences un garīgas nelokāmības. Atšķirībā no apvienošanās procesiem, kas skar cilvēces pārējās sabiedriskās attiecības, iesikstējušas sektantiskas idejas tiek pretstatītas domai par to, ka visas pasaules lielās reliģijas ir vienādi patiesas pēc dabas un izcelšanās. Progress rasu integrācijas jomā ir process, kas nebalstās uz sentimentalitāti vai stratēģiju, bet gan uz pārliecību, ka visas pasaules tautas veido vienotu cilvēku saimi, kuras neskaitāmās atšķirības pašas par sevi nevienai no tās pārstāvjiem nedod nekādas priekšrocības, nedz arī nostāda tās zemāk par citām. Tāpat arī sieviešu emancipācija balstās uz sabiedrības institūciju un sabiedriskās domas gatavību atzīt, ka nav nekāda loģiska attaisnojuma – ne bioloģiska, ne sociāla, ne morāla – tam, ka sievietei tiek liegtas vienādas tiesības ar vīrieti, un meitenēm – vienādas tiesības uz izglītību ar zēniem. Tāpat arī atzinība, kas tiek izteikta dažām nācijām par ieguldījumu globālās civilizācijas veidošanā, nav domāta, lai atbalstītu no iepriekšējām paaudzēm mantoto ilūziju, ka dažas nācijas nespēj neko dot cilvēces progresam.

Rodas iespaids, ka lielākā daļa reliģiju līderu nav spējīgi uz tik lielu pārorientēšanos. Citi sabiedrības pārstāvji pieņem domu par cilvēces vienotību ne tikai kā nepieciešamu soli civilizācijas attīstībā, bet arī kā iespēju piepildījumu un individuālo ieguldījumu cilvēces labā šajā mūsu kopīgās vēstures kritiskajā brīdī. Tomēr lielākā daļa organizēto reliģiju stāv paralizētas uz nākotnes sliekšņa, vecu dogmu varā un apgalvojot, ka tās vienīgās var pretendēt uz patiesību, tādējādi izraisot asus konfliktus un nesaskaņas planētas iedzīvotāju vidū.

Tam ir bijušas postošas sekas, kas neļauj cilvēkiem nodrošināt labklājību. Nav nekādas nepieciešamības sikumos minēt visas tās šausmas, ko nelaimīgajai cilvēcei nesuši fanātisma uzliesmojumi, kas apkauno reliģijas vārdu. Šī parādība nav jauna. Kā vienu no daudzajiem piemēriem varētu minēt reliģiskos karus Eiropā 16. gadsimtā, kas iznīcināja trīsdesmit procentu no tās iedzīvotāju skaita. Var tikai censties uzminēt, cik daudz dzīvju tika pazudinātas ilgākā laika posmā to aizspriedumu dēļ, kurus ļaužu prātos dēstīja akls sektantisks dogmatisms, kas izraisīja šādus konfliktus.

Šiem piemēriem varētu vēl pievienot nodevību pret cilvēka garu, kas vairāk nekā jebkurš cits apstāklis ir laupījis reliģijai tās iedzimto spēju spēlēt izšķirošo lomu, ietekmējot pasaules notikumus. Iegrimušām rutīnā un ikdienišķu jautājumu risināšanā, kas izkļiedē un izsmēļ cilvēka enerģiju, reliģiskajām institūcijām jāuzņemas atbildība par to, ka tās ir kļuvušas par šķērslī meklējošam garam un intelektuālajām spējām, kas raksturīgas cilvēcei. Materiālisma vai terorisma nosodījums nespēs palīdzēt pārvarēt mūsdienu tikumisko krīzi, ja reliģijas atklāti neatzīs atbildības trūkumu pret saviem pienākumiem, kura dēļ ticīgie ir nonākuši materiālisma vai terorisma ietekmē.

Lai cik sāpīgas būtu šādas pārdomas, tās nav domātas kā organizēto reliģiju kritika, bet gan kā atgādinājums par to lielajām iespējām un spēku. Reliģija, kā mēs visi zinām, skar cilvēka motivācijas būtību. Kad tā bija uzticīga to pārlaicīgo Būtņu garam un piemēram, kas pasaulei deva dižās reliģijas sistēmas, tā atmodināja cilvēkos spēju milēt, piedot, radīt, iedrošināties, pārvarēt aizspriedumus, ziedoties kopīga mērķa labā un apvaldīt dzīvnieciskus instinktus. Neapšaubāms ir tas, ka liela nozīme cilvēka dabas civilizēšanā ir bijusi citai citai sekojošo dievišķo Izpausmju ietekmei, kas aizsākās cilvēces vēstures rītausmā.

Tas pats spēks, kam bija tik liela ietekme pagājušos gadsimtos, vēl arvien ir cilvēku apziņas neatņemama īpašība. Par spīti nelabvēlīgiem apstākļiem un bez redzama atbalsta tā dod spēku neskaitāmiem miljoniem ļaužu cīņā par izdzīvošanu un iedvesmo visās zemēs varoņus un svētos, kuru dzīves gaita ir to reliģiju Svēto Rakstu patiesības pārlicinošs pierādījums, pie kurām viņi pieder. Kā uzskatāmi rāda civilizācijas attīstība, reliģija spēj dziļi ietekmēt sabiedrisko attiecību struktūru. Patiešām, ir grūti iedomāties kādu būtisku civilizācijas sasniegumu, kas nebūtu smēlis tikumisko spēku no šī mūžīgā avota. Vai gan ir iespējams, ka pāreja uz tūkstošiem gadu ilgo planētas evolūcijas kulmināciju var norisināties garīgā vakuumā? Ja amorālās ideoloģijas, kas

pasaulē valdīja vēl pagājušajā gadsimtā, mums nedeva nekādu labumu, tad tās vismaz neapgāžami pierādīja, ka vajadzību pēc šī spēka nevar apmierināt cilvēku pašu piedāvātās alternatīvas.

*

Mūsu laikmeta uzdevumus ir apkopojis Bahá'u'lláh darbos, kas rakstīti pirms vairāk nekā gadsimta un plaši izplatījušies turpmākajās desmitgadēs:

„Nav nekādu šaubu, ka visas pasaules tautas, neatkarīgi pie kādas rases un reliģijas tās pieder, smel iedvesmu no viena debesu Avota un ir viena Dieva pavalstnieki. Atšķirības starp baušļiem, kam viņi klausā, ir izskaidrojamas ar to gadsimtu dažādajām prasībām un vajadzībām, kuros tie tika atklāti. Tie visi, izņemot nedaudzus, kas radās cilvēku samaitātības dēļ, ir Dieva dāvāti un atspoguļo Viņa gribu un nolūku. Celieties un, bruņojušies ar ticības spēku, satriciet pišļos jūsu dīko iedomu dievus, kas sēj nesaskaņas jūsu starpā. Turieties pie tā, kas tuvina un vieno jūs.”¹

Šāds aicinājums neprasa, lai kāds atteiktos no pasaules lielo reliģiju pamatprincipiem. Gluži otrādi. Katrai ticībai ir savas prasības, un katra ir pati savs attaisnojums. Tas, kam tic vai netic citi cilvēki, nevar kalpot neviena cilvēka sirdsapziņai, kas ir cienīga šī vārda, par mērauklu. Uz ko augstākminētie vārdi nepārprotami aicina, ir atteikšanās no pretenzijām uz izņēmuma stāvokli vai neapstrīdamām patiesībām, kas, iesakņojušās gara dzīvē, bija un ir vislielākais kavēklis ceļā uz vienotību, jo tās veicina naidu un vardarbību.

Mēs uzskatām, ka reliģiskajiem līderiem ir jāuzņemas šis vēsturiskais uzdevums, ja reliģija grib saglabāt savu ietekmi globālā sabiedrībā, kas turpina attīstīties divdesmitā gadsimta pārveidojumu rezultātā. Ir acīmredzams, ka arvien lielāks cilvēku skaits sāk saprast, ka patiesība, uz ko balstās visas reliģijas, ir būtībā viena un tā pati. Šī atziņa nav radusies kā teoloģisku disputu sekas, bet kā intuitīva apjausma, kas izaugusi no arvien lielākas pārliecības, ka doma par cilvēku cilts vienotību ir pareiza. No reliģisko doktrīnu, rituālu un likumu jucekļa, kas mantoti no sen zudušām pasaulēm, rodas doma, ka garīgā dzīve, tāpat kā vienotība, kas izpaužas dažādās tautās, rasēs un kultūrās, ir viena bezgalīga realitāte – kas ir vienādi pieejama visiem. Lai šī aptuvenā un neskaidrā uztvere kļūtu skaidrāka, nostiprinātos un palīdzētu nodrošināt

mieru pasaulē, tai ir jāgūst liels to cilvēku atbalsts, uz kuru vadību pat šajā vēlajā cilvēces vēstures stundā cer planētas iedzīvotāju masas.

Bez šaubām, pastāv lielas atšķirības pasaules lielo reliģiju tradīcijās attiecībā uz sabiedrības dzīves priekšrakstiem un reliģiskajiem rituāliem. Ņemot vērā to, ka tūkstošiem gadu gaitā, kad viena pakaļ otrai sekojošās dievišķās Atklāsmes vērsa savus skatus uz dažādām nepārtraukti progresējošās cilvēces vajadzībām, tas šķiet dabisks iznākums. Patiesi, vairuma pasaules lielo reliģiju Svēto Rakstu neatņemama īpašība ir tā, ka tajos vienā vai otrā veidā ir saskatāma reliģijas evolucionārā daba. No otras puses, nevar morāli attaisnot kultūras mantojuma izmantošanu, lai radītu aizspriedumus un atsvešināšanos, mantojuma, kam būtu jādara bagātāka cilvēku garīgā pieredze. Ikvienas dvēseles galvenais uzdevums vienmēr būs īstenības izziņa un dzīve saskaņā ar tām patiesībām, par kurām tā ir pārliecinājusies, un respekts pret visu cilvēku centieniem, kam ir tāds pats uzdevums.

Var rasties iebildumi, ka, atzīstot visas lielās reliģijas par vienādām tādēļ, ka tām visām ir dievišķa izcelsme, mēs atbalstām vai vismaz atvieglotam daudziem cilvēkiem pāriešanu no vienas reliģijas otrā. Vai tas tā notiks vai nenotiks, šie iebildumi nešķiet tik svarīgi, ja salīdzinām tos ar iespējām, ko vēsture beidzot ir pavērusi tiem, kas apzinās, ka pastāv pasaule, kas paceļas pāri zemes pasaulei, un ar to atbildību, ko šī apziņa uzliek. Jebkura no lielajām reliģijām var sniegt iespaidīgus un patiesus pierādījumus tam, ka tā ir guvusi panākumus tikumiskajā audzināšanā. Bet neviens nevar pārliecinoši pierādīt, ka vienas noteiktas reliģijas doktrīnas bijušas vairāk vai mazāk vainīgas pie neiecietības vai mātīcības izraisīšanas nekā citas. Ir dabīgi, ka pasaulē, kurā notiek apvienošanās, uzvedības modeļu un savstarpējo attiecību pārmaiņas ir ilgstošs process, un institūciju uzdevums ir izlemt, kādā veidā ietekmēt šo procesu, lai tas veicinātu vienotību. Ticību tam, ka šis process būs labvēlīgs gan garīgā, gan morālā, gan sociālā ziņā, stiprina lielum lielā vairuma planētas iedzīvotāju ciešā pārliecība, ka Visumu pārvalda nevis cilvēku iegribas, bet mīlošs un nemaldīgs Likteņa Lēmējs.

Reizē ar izzūdošajiem šķēršļiem tautu starpā, mūsu gadsimtā ir vērojama vēl vienas nepārvaramas sienas izžušana, kas, kā šķīta, mūžīgi pastāvēs starp debesu dzīvi un zemes dzīvi. Visu reliģiju Svētie Raksti ir vienmēr ticīgajiem mācījuši, ka kalpošana citiem ir ne tikai morāls pienākums, bet ka tā ir arī pašas dvēseles ceļš uz Dievu. Mūsdienās konsekventie sabiedrības pārkārtojumi

piešķir šai pazīstamajai mācībai jaunu jēgu. Šodien, kad mūžsenā cerība uz pasauli, ko pārvaldītu taisnīguma principi, kļūst par reāli sasniedzamu mērķi, rūpes par savas dvēseles un visas sabiedrības vajadzību apmierināšanu arvien vairāk tiek uzskatītas par savstarpēji saistītām nobriedušas dvēseles dzīves īpašībām.

Ja reliģiju līderi šo domu pieņems, tad sākumam vajadzētu atzīt arī to, ka reliģija un zinātne ir divas būtiskas zināšanu sistēmas, ar kuru palīdzību attīstās cilvēka apziņa. Šie divi galvenie izzināšanas veidi nav pretrunā viens ar otru, bet, gluži otrādi, ir viens no otra atkarīgi. Tieši tajos retajos, bet laimīgajos vēstures periodos, kad to savstarpēji papildinošā loma tika atzīta un tie mijiedarbojās, tie bija visauglīgākie. Atskārsmēm un prasmēm, ko sev līdzī nes zinātnes progress, ir vienmēr jābalstās uz garīgiem un morāliem principiem, lai nodrošinātu to pareizu pielietošanu. Savukārt, lai cik dārga cilvēkam nebūtu viņa reliģiskā pārliecība, viņam brīvprātīgi un ar pateicības jūtām tā jānovērtē ar zinātnisku metožu palīdzību.

Un beidzot mēs esam nonākuši pie jautājuma, kuram tuvojamies ar zināmu piesardzību, jo tas skar sirdsapziņu. Starp daudzajiem kārdinājumiem, ko piedāvā pasaule, ir kāds pārbaudījums, par ko ir norūpējušies reliģiskie līderi, un tas ir varas izmantošana ticības jautājumos. Nevienam, kas ilgus gadus ir veltījis nopietnām vienas vai citas lielo reliģiju Svēto Rakstu meditācijām un studijām, nav jāatgādina bieži citētā patiesība, ka vara spēj samaitāt cilvēkus un ka, pieaugot varai, pieaug samaitātības pakāpe. Nevienam nezināmās garīgās uzvaras, kuras izcīnījuši neskaitāmi garīdznieki visos gadsimtos, bez šaubām ir bijušas organizēto reliģiju radošā spēka avots, un tās jāpieskaita pie to izcilākajām īpašībām. Tādā pašā mērā citu reliģiju līderu padošanās pasaulīgās varas un materiālo labumu kārdinājumam sagatavojusi labu augsni cinismam, pagrimumam un izmisumam to cilvēku vidū, kas uz to noraugās. Nav nepieciešamības sīki komentēt, kā tas ir ietekmējis reliģiju līderu spējas pildīt savu pienākumu pret sabiedrību šajā vēstures posmā.

*

Tā kā reliģija tiecas padarīt cilvēka dabu cēlāku un cilvēku attiecības – harmoniskākas, tā visā vēstures gaitā ir bijis galvenais spēks, kas piešķir dzīvei jēgu. Visos gadsimtos tā ir atbalstījusi labos darbus un nosodījusi ļaunos, un pavērusi to cilvēku skatam, kas vēlējās būt redzīgi, līdz tam neapjaustas nākotnes iespējas. Uzklāusot tās padomus, ar prātu apveltīta dvēsele guva iedvesmu pārvarēt ierobežojumus, ko uzliek pasaule, un parādīt savas spējas.

Kā liecina pats termins, reliģija ir bijusi galvenais spēks, kas apvieno dažādas tautas arvien lielākās un sarežģītākās sabiedriskās sistēmās, kas ļauj attīstīties un izpausties cilvēka spējām. Mūsu gadsimta liela priekšrocība ir tā, ka tas ir devis visai cilvēku dzimtai nākotnes perspektīvu, kas ļauj uzlūkot civilizācijas attīstības procesu kā vienotu parādību, kā periodiski atkārtotu mūsu pasaules saskarsmi ar Dieva pasauli.

Šīs nākotnes perspektīvas iedvesmota, bahāju kopiena no starpreliģisko pasākumu pirmajām dienām ir dedzīgi tos atbalstījusi. Blakus nenovērtējamām cilvēciskām attiecībām, ko šādi kopēji pasākumi dod, bahājieši saskata dažādu reliģiju centienus tuvināties Dieva gribas izpausmi attiecībā uz cilvēci, kas kopīgiem spēkiem sasniegusi brieduma pakāpi. Mūsu kopienas locekļi turpinās to visiem spēkiem atbalstīt. Tomēr mēs uzskatām, ka mūsu pienākums pret saviem partneriem kopīgajos centienos ir atklāti paziņot savu nostāju – ka starpreliģiju sadarbības pamatā, ja tās mērķis ir radikāla to vainu novēršana, kas apsēdušas izmisušo cilvēci, ir jābūt atklātai un neizvairīgai to patiesību atzišanai, kas radīja šo kustību: Dievs ir viens un, neskatoties uz daudzveidīgajām kultūras izpausmēm un dažādām interpretācijām, arī reliģija patiesībā ir viena.

Ar katru dienu palielinās briesmas, ka reliģiskie aizspriedumi izraisīs vispasaules ugunsgrēku, kura sekas nav paredzamas. Šādas briesmas valstu valdības nespēs novērst. Mēs nedrīkstam sevi mānīt, ka aicinājumi uz savstarpēju iecietību paši par sevi apslāpēs naidīgumu, kas maskējas ar dievišķo vārdu. Šī krīze prasa, lai reliģiju lideri tikpat apņēmīgi sarautu saites ar pagātni kā tie, kas pievērsa sabiedrības uzmanību tikpat postošiem rasu, nacionāliem un dzimuma aizspriedumiem. Ja meklējam attaisnojumu sirdsapziņas ietekmēšanai, tad to var rast kalpošanā cilvēces labklājībai. Šajā lielajā civilizācijas vēstures pagrieziena brīdī šādas kalpošanas nepieciešamība ir acīmredzama. „Cilvēces labklājība, tās miers un drošība nebūs sasniedzami,” saka Bahá'u'lláh, „līdz tam laikam, kamēr netiks sasniegta tās cieša vienotība.”²

Vispasaules Taisnīguma Nams

2002. gada aprīlī

• • •

Viena kopīga ticība

Sagatavots 2005. gadā

Vispasaules Taisnīguma Nama vadībā

Ir nopietns pamats pārliecībai, ka pašreizējais vēsturiskais periods būs daudz atsaucīgāks centieniem izplatīt Bahá'u'lláh vēsti nekā gadsimts, kas pašlaik beidzies. Visas pazīmes rāda, ka ir sācies lielais pārmaiņu laiks cilvēku apziņā.

Divdesmitā gadsimta sākumā materiālistiska realitātes interpretācija bija tā iesakņojusies cilvēku apziņā, ka tā bija kļuvusi par valdošo pasaules ticību attiecībā uz sabiedrības virzību. Cilvēka dabas civilizēšanas process bija vardarbīgi izsists no orbītas, kurai tas bija sekojis gadu tūkstošiem. Daudziem cilvēkiem Rietumos šķita, ka dievišķā autoritāte, kas iepriekš darbojās kā vadības centrs, – lai cik dažādas bija tās īpašību interpretācijas – ir izsikusī un izzudusi. Individam lielā mērā bija piešķirta brīvība uzturēt tādas attiecības, kas, viņaprāt, saistīja viņa dzīvi ar pasauli, kas pacēlās pāri materiālajai esamībai, bet visa sabiedrība ar aizvien lielāku pārliecību turpināja saraut atkarību no tādas Visuma koncepcijas, ko labākajā gadījumā uzskatīja par fikciju un ļaunākajā gadījumā – par opiju, kas abos gadījumos kavēja progresu. Cilvēce bija ņēmusī savu likteni pašas rokās. Ar racionāliem eksperimentiem un diskusijām – tā cilvēkiem šķita – tā bija atrisinājusi visus pamatjautājumus, kas bija saistīti ar cilvēku pārvaldību un attīstību.

Šo nostāju pastiprināja pieņēmums, ka visas vērtības, ideāli un mācības, kas bija attīstītas gadsimtu gaitā, tagad bija droši nostiprinātas un pastāvīgas cilvēku dabas īpašības. Tās vajadzēja tikai izglītības procesā pilnveidot un nostiprināt ar likumdošanas pasākumiem. Pagātnes morālais mantojums bija tāds, ka cilvēcei turpmāk nav vajadzīga reliģijas iejaukšanās. Jāatzīst, ka nedisciplinētas personas, personu grupas vai pat nācijas turpināja apdraudēt sabiedriskās kārtības stabilitāti, un tām bija vajadzīga labošana. Vispasaules civilizācija, uz kuras īstenošanu visi vēstures spēki bija veduši cilvēci, tomēr nenovēršami veidojās, laicīgu realitātes koncepciju mudināta. Cilvēku laime bija labākas veselības, labāka uztura, labākas izglītības un labāku dzīves apstākļu rezultāts, un šie neapšaubāmi vēlamie mērķi tagad šķita sasniedzami sabiedrībai, kuras vienīgā vēlēšanās bija tos sasniegt.

Visā tajā pasaules daļā, kurā dzīvo vairākums no zemes iedzīvotājiem, pārsteidzīgie apgalvojumi, ka „Dievs ir miris”, kopumā netika pamanīti. Āfrikas, Āzijas, Latiņamerikas un Klusā okeāna valstu tautu pieredze bija tās jau sen pārliecinājusi ne tikai par to, ka cilvēka dabu dziļi ietekmē garīgi spēki, bet ka pati cilvēka identitāte ir garīgas dabas. Attiecīgi, reliģija turpināja, kā tas

vienmēr bija bijis, būt par galveno autoritāti dzīvē. Lai gan šai pārliecībai nenācās tieši saskarties ar Rietumos notiekošo ideoloģisko revolūciju, tā tomēr attiecībā uz tautu un nāciju mijiedarbību efektīvi nobidija šo pārliecību otrajā plānā. Dogmatiskais materiālisms, iespaidies visos svarīgākajos varas un informācijas centros globālā mērogā un pārņēmis tos savā varā, nodrošināja, lai neviena konkurējoša balss nevarētu apstrīdēt visas pasaules ekonomiskās ekspluatācijas projektus. Kaitējumam, ko kultūrai bija nodarījuši divi koloniālās valdīšanas gadsimti, pievienojās mokoša sašķeltība starp cilvēku iekšējo un ārējo pieredzi, un šis stāvoklis ietekmēja visus dzīves aspektus. Nespēdama nopietni ietekmēt savas nākotnes veidošanu vai pat saglabāt savu bērnu morālo labklājību, sabiedrība tika iegrūsta krīzē, kas atšķīrās no krīzes, kas pieņēmas spēkā Eiropā un Ziemeļamerikā un daudzējādā ziņā bija pat postošāka. Saglabājot savu centrālo lomu cilvēku apziņā, ticība izrādījās nespējīga ietekmēt notikumu gaitu.

Dvīdesmitajam gadsimtam tuvojoties noslēgumam, nekas neliecināja, ka pēkšņa reliģijas atdzimšana varētu kļūt par pasaules nozīmes parādību. Tomēr tieši tas notika un kļuva par nemiera un neapmierinātības uzplūdiem, kurus izraisīja lielākoties vāji apzināta garīga tukšuma izjūta. Seni reliģiski konflikti, kas acimredzot nepadodas pacietīgas diplomātijas mākslai, ir atkal parādījušies ar tikpat postošu spēku, kāds tiem bija pagātnē. Rakstu tēmas, brīnumainas parādības un teoloģiskas dogmas, kas vēl nesen tika atmestas kā tumsonīga laikmeta paliekas, tiek visā nopietnībā nekritiski pētītas ietekmīgos plašsaziņas līdzekļos. Daudzās valstīs reliģiskais mandāts iegūst jaunu, nenoliedzamu nozīmi, kandidātiem pretendējot uz politisku amatu. Pasaule, kas bija pieņēmusi, ka līdz ar Berlīnes mūra krišanu ir iestājies starptautiska miera laikmets, tiek brīdināta, ka to ir pārņēmis civilizāciju karš, kura raksturīga īpašība ir nesamierināmas reliģiju nesaskaņas. Grāmatu veikali, žurnālu kioski, tīmekļa vietnes un bibliotēkas cīnās, lai apmierinātu publikas neremdināmo kāri pēc reliģiska un garīga satura informācijas. Varbūt, ka galvenais iemesls, kas izsaucis šīs pārmaiņas, ir negribīga atzišana, ka reliģisku pārliecību kā spēku, kas rada pašdisciplīnu un apņēmību ievērot morāles normas, nekas nespēj aizvietot.

Bez tā fakta, ka organizētā reliģija ir kļuvusi par ietekmīgu spēku, plaši izplatīta ir garīgu meklējumu atdzimšana. Parasti izpaužoties kā tieksme atklāt personīgo identitāti, kas paceļas pāri fiziskajam aspektam, šāda notikumu

attīstība mudina uz daudzām aktivitātēm, gan pozitīvām, gan negatīvām. No vienas puses, taisnīguma meklējumi un starptautiska miera sekmēšana rada jaunu uztveri attiecībā uz indivīda lomu sabiedrībā. Tāpat arī vides aizsardzības kustība un feminisms, kas galvenokārt cenšas iegūt atbalstu pārmaiņām lēmumu par sociāliem jautājumiem pieņemšanā, mudina cilvēkus pārskatīt to, kā viņi uztver paši sevi un savu dzīves mērķi. Pārorientēšanās rezultātā, kas notiek visās lielākajās reliģiskajās kopienās, ir vērojama aizvien straujāka ticīgo pāreja no tradicionālajām konfesijām uz sektām, kas galveno nozīmi piešķir to locekļu garīgiem meklējumiem un personīgajai pieredzei. No otras puses, mēs redzam ārpuszemes civilizāciju novērojumus, „pašatkāsmes” shēmas, došanos neskartajā dabā, lai meditētu, harizmātisku eksaltāciju, entuziastiskus Jaunās paaudzes pasākumus un apziņas veidošanas piedzīvojumus ar narkotiku un halucinogēnu palīdzību, kas pievelk daudz vairāk un dažādākus sekotājus, nekā to bija spirituālismam un teozofijai līdzīgā vēsturiska pagrieziena laikā pirms gadsimta. Bahāijietim dažādu kultu un prakses izplatīšana, kas var izraisīt nepatiku daudzu cilvēku prātos, kalpo galvenokārt par tāda ieskata atgādinājumu, kas ietverts senajā stāstā par Medžnunu, kurš, meklējot savu iemīļoto Leili, sijāja putekļus, lai gan viņš apzinājās, ka Leili ir tīrs gars: „Es viņu meklēju visur, varbūt man laimēsies viņu kaut kur atrast.”¹

*

Atdzimusi interese par reliģiju vēl nav sasniegusi savu augstāko punktu ne savā tīri reliģiskajā izpausmē, nedz savās ne tik viegli definējamās garīgajās izpausmēs. Gluži otrādi, šī parādību izraisījuši vēsturiski spēki, kas nepārtraukti pieņemas spēkā. To kopējā ietekme ir tās pārliecības graušana, ko pasaulei mantojumā atstājis divdesmitais gadsimts, ka materiālā dzīves puse ir galīgā realitāte.

Redzamākais šo pārvērtējumu iemesls ir bijis paša materiālisma bankrots. Vairāk nekā simts gadu progresa ideja tika identificēta ar ekonomisko attīstību un tās spēju motivēt un veidot sociālos uzlabojumus. Pastāvošā viedokļu dažādība neapšaubīja šo pasaules uzskatu, bet tikai koncepcijas par to, kā vislabāk sasniegt šos mērķus. Tā galējā forma – dzelzainā „zinātniskā materiālisma” dogma – tiecās no jauna izskaidrot ikvienu vēstures un cilvēku uzvedības aspektu saskaņā ar saviem šaurajiem uzskatiem. Lai kādas humānas idejas iedvesmoja dažus no tās agrīnajiem piekritējiem, tās vispārējās sekas bija totalitāras kontroles režīmi, kas bija gatavi izmantot jebkuras piespiedi

metodes, lai regulētu to nelaimīgo iedzīvotāju dzīves, kas bija tiem pakļauti. Par mērķi, ko izmantoja par šādas ļaunprātīgas izmantošanas attaisnojumu, uzdeva jauna veida sabiedrības radīšanu, kas nodrošinās ne tikai atbrīvošanos no trūkuma, bet arī cilvēka garīgās dzīves pilnveidošanos. Beigās pēc astoņām muļķības un nežēlības desmitgadēm šī kustība, kas uzdevās par ticamu vadītāju uz pasaules nākotni, sabruka.

Lai gan citas sociālo eksperimentu sistēmas noraidīja necilvēcīgu metožu izmantošanu, tās tomēr pārmantoja savu morālo un intelektuālo ievirzi no tās pašas aprobežotās realitātes koncepcijas. Iesakņojās uzskats, ka tāpēc, ka cilvēki jautājumos, kas skar viņu materiālo labklājību, vienmēr rīkojas savtīgu interešu vadīti, taisnīgas labklājības sabiedrības veidošanu ir iespējams nodrošināt ar vienas vai otras modernizācijas shēmas palīdzību. Pēdējās divdesmitā gadsimta desmitgades tomēr liecināja par pretējo: ģimenes dzīves sabrukumu, pieaugošu noziedzību, slikti funkcionējošu izglītības sistēmu un veselu virkni citu sociālu patoloģiju, kas atsauc prātā Bahá'u'lláh drūmo brīdinājumu par cilvēku sabiedrības gaidāmo stāvokli: „Tai tiek gatavots tāds pārbaudījums, ka nepieklājas un nepiedienas par to runāt tagad.”²

Liktenis, ko pasaule sauc par sociālo un ekonomisko attīstību, nav atstājis nekādas šaubas, ka pat visideālistiskākā motivācija nespēj uzlabot materiālisma galvenos trūkumus. Radusies pēc Otrā pasaules kara haosa, „attīstība” kļuva par vislielāko un vērienīgāko kolektīvo pasākumu, ko cilvēce jebkad bija uzsākusi. Tā humānā motivācija atbilda milzīgajiem materiālajiem un tehnoloģiskajiem ieguldījumiem, kas tika piešķirti tam. Lai gan pēc piecdesmit gadiem ir jāatzīst iespaidīgie labumi, ko devusi attīstība, par šo pasākumu jāspriež pēc tā paša standartiem, proti, ka tas ir beidzies ar nožēlojamu neveiksmi. Tā nebūt nav samazinājusi plaisu starp mazas cilvēku daļas labklājību, kas bauda modernā laikmeta augļus, un plašu sabiedrības slāņu stāvokli, kas grimst bezcerīgā trūkumā. Kolektīvie centieni, kas sākās ar tik lielām cerībām, ir beigušies ar to, ka plaisa ir paplašinājusies un kļuvusi par bezdibeni.

Patērētāju kultūru, kas mantota no materiālisma evaņģēlija par cilvēka pilnveidošanu, nemulsina šīs kultūras mērķu, kas to iedvesmo, nereālais raksturs. Tiem nedaudzajiem cilvēkiem, kas var atļauties baudīt šīs kultūras labumus, tie plūst kā no pilnības raga, un tam netiek meklēti racionāli attaisnojumi. Tradicionālās morāles sabrukuma iedrošināts, šā jaunā kredo

uzvaras gājiens būtībā nav nekas cits kā dzīvniecisku impulsu triumfs, tik instinktīvu un aklu kā kāre pēc ēdiena, kas atbrīvojusies no ierobežojumiem, ko reiz diktējusi ticība pārdabiskajam. Visvairāk no tā cietusi valoda. Tendences, kas reiz tika nosodītas kā morāli trūkumi, ir pārveidojušās par sociāla progressa vajadzību. Savtīgums kļūst par slavētu komerciālu resursu. Meli pārtop par publisku informāciju. Dažādas perversijas nekaunīgi pieprasa pilsonisko tiesību statusu. Izmantojot izdevīgus eifēmismus, mantkārība, miesaskāre, slinkums, lepība un pat vardarbība tiek ne tikai vispārēji pieņemtas, bet pat iegūst sociālu un ekonomisku vērtību. Šīs situācijas ironija ir tā, ka ne tikai vārdi ir zaudējuši nozīmi, bet to ir zaudējušas arī materiālās ērtības un mantība, kuru vārdā tik nevērīgi ir ziedota patiesība.

Acīmredzot materiālisma kļūda nebija atzīstamie centieni uzlabot dzīves apstākļus, bet gan prāta šaurība un nepamatotā pašapziņa, kas raksturo tā misiju. Materiālā labklājība un zinātniskais un tehnoloģiskais progress, kas nepieciešams, lai to sasniegtu, ir tēma, kas caurauž visus Bahá'í ticības Rakstus. Tomēr, kā tas bija jau sākotnēji nenovēršams, patvaļīgi centieni atraut fizisko un materiālo labklājību no cilvēces garīgās un morālās attīstības ir beigušies ar iedzīvotāju uzticības zaudējumu, lai gan materialistiskā kultūra tiecas kalpot to interesēm. „Raugi, kā katru dienu pasaulei uzkrīt kāda jauna nelaime...” brīdina Bahá'u'lláh. „Tās kaites kļūst pilnīgi bezcerīgas, jo istajam Dziedniekam neļauj likt lietā viņa zāles, bet uz neprašām raugās ar labvēlību, un tiem tiek dota pilna rīcības brīvība.”³

*

Papildus tam, ka notika vilšanās materiālisma solījumos, pārmaiņas, kas grāva nepareizos priekšstatus par realitāti, kurus cilvēce bija ienesusi divdesmit pirmajā gadsimtā, izraisīja globālā integrācija. Vienkāršākajā līmenī tā izpaužas kā komunikācijas tehnoloģiju progress, kas paver plašas iespējas planētas dažādo iedzīvotāju mijiedarbībai. Līdzās domu apmaiņai personīgā un sabiedrības līmenī, vispārēja piekļuve informācijai pārveido visu laikmetu kopīgos mācīšanās procesus, kas vēl nesen bija elites privilēģija, bet tagad ir kļuvuši par visas cilvēku saimes mantojumu, nešķirojot nācijas, rases un kultūras. Ar visu to lielo netaisnību, ko uztur un pat pastiprina globālā integrācija, ikvienam informētājam novērotājam ir jāatzīst, ka šādas pārmaiņas ierosina pārdomas par realitāti. Un reizē ar pārdomām tiek apšaubītas

visas iesakņojušās autoritātes, ne tikai reliģija un morāle, bet arī valdība, akadēmiskās aprindas, tirdzniecība, plašsaziņas līdzekļi un aizvien biežāk zinātniskās atziņas.

Līdzās tehnoloģiskajiem faktoriem, planētas apvienošanās ietekmē domāšanu arī citos, vēl tiešākos veidos. Nav iespējams par zemu novērtēt, piemēram, to pārveidojošo ietekmi uz globālo apziņu, ko rada masveida ceļojumi starptautiskā mērogā. Vēl ievērojamākas ir bijušas plašās migrācijas sekas, ko pasaule ir pieredzējusi pēdējā pusotra gadsimta laikā, kopš Báb paziņoja par savu misiju. Miljoniem bēgļu, bēgot no vajāšanas, kā paisuma viļņi ir plūduši šurp un turp pāri Eiropas, Āfrikas un jo īpaši Āzijas kontinentam. Neraugoties uz ciešanām, ko šādi nemieri ir izraisījuši, ir jāatzīst pasaules rasu un kultūru integrācijas progresīvā nozīme, cilvēkiem kļūstot par vienotas globālas dzimtenes pilsoņiem. Tādējādi, dažādas izcelsmes cilvēkus ir ietekmējušas citu tautu kultūra un normas, par kurām viņu senči zināja maz vai nemaz, mudinot viņus nenovēršami meklēt dzīves jēgu.

Nav iespējams iedomāties, cik atšķirīga būtu bijusi iepriekšējā pusotra gadsimta vēsture, ja kāds no iepriekšējiem pasaules līderiem, pie kuriem vērsās Bahá'u'lláh, būtu atradis laiku pārdomām par tādas realitātes koncepciju, kuras morālos principus atbalstīja tās Autors, morālos principus, kurus viņi teicās augstu vērtējam. Ikviens bahājiētis saprot, ka par spīti šādiem trūkumiem pārmaiņas, kuras savā vēstījumā paziņoja Bahá'u'lláh, tiek nenovēršami īstenotas. Ar kopīgiem atklājumiem un kopīgiem centieniem dažādu kultūru cilvēki nonāk aci pret aci ar kopējo cilvēcību, kas slēpjas aiz iedomātām cilvēku atšķirībām. Vienalga, vai tad, kad šī patiesība tiek kādā sabiedrībā stūrgalvīgi noliegta, vai tad, kad to citur uztver atzinīgi kā atbrīvošanos no bezjēdzīgiem un smacējošiem ierobežojumiem, sajūta, ka zemes iedzīvotāji ir patiešām „viena koka lapas”,⁴ pamazām kļūst par standartu, pēc kura tiek spriests par cilvēces kolektīvajiem centieniem.

Ticības zudums materiālistisko uzskatu nemaldīgumam un cilvēku pieredzes progresīva globalizācija savstarpēji papildina viens otru, iedvesmojot ilgas pēc dzīves mērķa. Pamatvērtības tiek apšaubītas, notiek atteikšanās no šauriem uzskatiem un pieķeršanās, kādreiz neiedomājamas prasības tiek pieņemtas. Tas ir šis vispārējais apvērsums, Bahá'u'lláh paskaidro, kuru pagātnes reliģiju Rakstos tēlaini raksturoja kā „augšāmcelšanās dienu”. „Sauciens ir atskanējis,

mirušie ir cēlušies no saviem kapiem, un neizpratnē tie raugās sev apkārt.”⁵ Par spīti visām nebūšanām un ciešanām, šis process ir būtībā garīgs: „Ir vēdijušas Viszēlīgā vēsmas, un dvēseles savu ķermeņu kapos ir atmodinātas.”⁶

*

Visā vēstures gaitā garīgās attīstības rosinātājas ir vienmēr bijušas lielākās reliģijas. Vairākumam zemes cilvēku ikvienas reliģiskās sistēmas Raksti ir kalpojuši, saskaņā ar Bahá'u'lláh teikto, par „Dieva pilsētu”,⁷ par zināšanu avotu, kas pilnīgi pārņem apziņu un ir tik spēcīgs, ka ticīgajiem ir „jauna redze, jauna dzirde, jauna sirds un jauns prāts”.⁸ Plašs literatūras klāsts, kurā savu ieguldījumu ir sniegušas visas reliģiskās kultūras, atspoguļo transcendentālo pieredzi, par ko ziņojušas vairākas paaudzes meklētāju. Gadu tūkstošiem to cilvēku dzīves, kas atsaucās uz dievišķā aicinājumiem, ir iedvesmojušas aizraujošus sasniegumus mūzikā, arhitektūrā un citās mākslas jomās, bezgalīgi atveidojot dvēseles pieredzi miljoniem citu ticīgo. Nekāds cits pastāvošs spēks nav spējis iedvesmot cilvēkus uz līdzīgiem varoņdarbiem, pašuzpurēšanos un pašdisciplīnu. Sociālajā limenī morālie principi, kas radās tādā veidā, ir vairākkārt izvērtušies par vispārējiem likumiem, kas regulē un padara cēlas cilvēku attiecības. Aplūkotas kopsakarā, lielākās reliģijas ir galvenais civilizējošā procesa dzinējspēks. Tas, kas to apšaubā, neņem vērā vēstures liecības.

Kāpēc tad šis ārkārtīgi bagātīgais mantojums nekalpo par pamatu šodienas garīgo meklējumu atmodai? Dažādās zemēs ir nopietni mēģināts no jauna definēt mācības, kas radīja attiecīgās reliģijas, cerībā piešķirt tām jaunu pievilksanas spēku, bet lielākā daļa jēgas meklējumu ir izkļiedēti, individuāli un nesakarīgi. Raksti nav mainījušies, morālie principi, kurus tie satur, nav zaudējuši savu ticamību. Ikviens, kas nopietni uzdod debesīm jautājumus, noteikti saklausīs atbildi sniedzozo balsi „Psalms” vai „Upaņīšadās”, ja viņš būs neatlaidīgs. Ikviens sirdi, kam ir kāda nojausma par realitāti, kas paceļas pāri materiālajai pasaulei, aizkustinās vārdi, ar kuriem Jēzus vai Buda to personīgi apraksta. Korāna apokaliptiskais redzējums turpina pārliecināt tā lasītājus, ka dievišķā galvenais nolūks ir nodrošināt taisnīgumu. Arī varoņu un svēto dzīves savā būtībā nešķiet mazāk nozīmīgas kā viņu dzīves laikā pirms daudziem gadsimtiem. Tāpēc daudziem ticīgiem cilvēkiem vissāpīgākais mūsdienu civilizācijas krīzes aspekts ir tas, ka patiesības meklējumos cilvēki neizmanto reliģijas tradicionālo pieeju.

Problēma, protams, ir divkārša. Saprātīga dvēsele nedzīvo tikai savā noslēgtajā privātajā telpā, bet aktīvi piedalās sabiedrības dzīvē. Lai gan lielo reliģiju pārmantotās patiesības nav zaudējušas ticamību, indivīda ikdienas pieredze divdesmit pirmajā gadsimtā ir neiedomājami tālu no tās, kāda cilvēkiem bija tajos laikmetos, kad šī garīgā vadība tika atklāta. Demokrātiska lēmumu pieņemšana ir pašos pamatos izmainījusi attiecības starp individu un autoritāti. Ar aizvien lielāku pārliecību un panākumiem sievietes pamatoti pastāv uz savām tiesībām būt pilnīgi līdztiesīgām ar vīriešiem. Zinātnes un tehnoloģiju revolūcija ir izmainījusi ne tikai sabiedrības funkcionēšanu, bet pašu sabiedrības koncepciju, un patiešām pašas esamības koncepciju. Vispārēja izglītība un radošā gara uzplaukums jaunās jomās paver ceļu atskārsmei, kas stimulē sociālo mobilitāti un integrāciju un rada iespējas, kuras saskaņā ar tiesiskumu pilsoņi pilnā mērā izmanto. Cilmes šūnu pētniecība, kodolenerģija, seksuālā identitāte, ekoloģiskais stress un bagātību izmantošana izraisa tādus sociālus jautājumus, kam nav precedentu. Šis un neskaitāmas citas pārmaiņas, kas ietekmē ikvienu cilvēku dzīves aspektu, ir radījušas jaunu pasauli, kurā gan sabiedrībai, gan tās locekļiem katru dienu ir jāizdara izvēle. Vienīgais aspekts, kas nav mainījies, ir neizbēgamā prasība izdarīt izvēli, vai nu uz labu vai sliktu. Tieši šajā ziņā mūsdienu krīzes garīgajam raksturam ir tik svarīga loma, jo vairākums lēmumu, kas jāpieņem, ir ne vien praktiskas, bet arī morālas dabas. Tāpēc lielā mērā ticības zudums tradicionālajai reliģijai ir bijis nenovēršams rezultāts neprasmīgai rast tajā vadību, kas vajadzīga mūsdienīgai, sekmīgai un pašīpaigai dzīvei.

Otrs šķērslis mantotu reliģisku sistēmu atdzimšanai par atbildi uz cilvēces ilgām pēc garīguma ir jau minētās globālās integrācijas sekas. Uz visas planētas cilvēki, kas audzināti saskaņā ar noteiktu reliģisko sistēmu, pēkšņi ir spiesti cieši saskarties ar citiem cilvēkiem, kuru ticība un reliģiskā prakse no pirmā acu uzmetiena šķiet nesamierināmi atšķirīga no viņu pašu ticības un reliģiskās prakses. Šis atšķirības bieži izraisa piesardzību, tikko valdāmu aizvainojumu un pat atklātu konfliktu. Daudzos gadījumos tomēr cilvēki tiek mudināti pārskatīt pārmantotās doktrīnas un atklāt vērtības, kas abām pusēm ir kopīgas. Par atbalstu dažādiem ticību dialoga pasākumiem, bez šaubām, jāpateicas šādai reakcijai no plašākās sabiedrības puses. Šāda pieeja neizbēgami rosina apšaubīt reliģiskas doktrīnas, kas kavē sadarbību un izpratni. Ja cilvēki, kuru ticība pašos pamatos atšķiras no mūsējās, tomēr dzīvo morālu dzīvi, kas pelna apbrīnu, tad jājautā, kas tad ir tas, kas padara mūsu

ticību pārāku par viņu ticību? Un otrādi, ja visām lielajām reliģijām ir kopīgas pamatvērtības, vai tad sektantiska pieķeršanās neriskē ar nevajadzīgu šķēršļu radīšanu starp indivīdu un viņa kaimiņiem?

Maz cilvēku starp tiem, kam ir kaut cik objektīvas zināšanas par šo tematu, lolos ilūziju, ka kāda no pagātnes reliģiskajām sistēmām varētu uzņemties cilvēces vadītājas lomu mūsdienu dzīves jautājumos pat tajā neticamajā gadījumā, ja dažādās sektas apvienotos šajā nolūkā. Ikvienu no tām, kuras pasaulē uztver kā neatkarīgas reliģijas ir veidojuši to autoritatīvie Raksti un vēsture. Kā tā nevar pārveidot savu reliģisko sistēmu, lai tā iegūtu likumību, izmantojot tās Dibinātāja autoritatīvos vārdus, tā līdzīgā veidā nespēj arī adekvāti atbildēt uz daudzajiem jautājumiem, kurus tai uzdod sociālā un intelektuālā evolūcija. Lai gan tas var satraukt daudzus cilvēkus, tas nav nekas cits kā evolūcijas procesa raksturīga īpašība. Mēģinājumi pavērst šo procesu kaut kādā ziņā atpakaļ var novest pie vēl lielākas vilšanās reliģijā un saasināt ticības konfliktus.

*

Šī dilemma ir gan mākslīga, gan pašizraisīta. Pasaules iekārta, ja to var tā aprakstīt, kurā bahājieši šodien strādā, lai dalītos ar Bahá'u'lláh vēstījumu, ir tāda, kurā nepareizi priekšstati par cilvēka dabu un sociālo evolūciju ir tā iesakņojušies, ka tie kavē vissaprātīgākos un labi domātos centienus pilnveidot cilvēkus. Jo īpaši tas attiecas uz neskaidrību, kas apņēm ikvienu reliģijas tematikas aspektu. Lai pienācīgi reaģētu uz savu līdzcilvēku garīgajām vajadzībām, bahājiešiem būs jāiegūst dziļa izpratne par šķēršļiem, ar kuriem viņiem būs jāstopas. Iztēles spējas, kas ir vajadzīgas šīs problēmas risināšanai, var novērtēt, atsaucoties uz padomu, kas ir visbiežāk atkārtotā un neatlaidīgākā pamācība ticības Rakstos: „meditēt, apsvērt, pārdomāt”.

Parasti masu apziņā ar „reliģiju” saprot tās daudzās sektas, kas mūsdienās pastāv. Nav nekāds pārsteigums, ka šāda interpretācija izraisa protestu citos cilvēkos, kas ar reliģiju saprot vienu vai otru vēsturiski izveidojušos lielo neatkarīgo reliģijas sistēmu, kas ir veidojusi un iedvesmojusi veselas civilizācijas. Šis viedoklis savukārt atduras pret nenovēršamo jautājumu, kur mūsdienu pasaulē var atrast šīs vēsturiskās reliģijas. Kur tieši meklējams jūdaisms, budisms, kristietība, islāms un citas reliģijas, jo tās acimredzot nevar identificēt ar tām nesamierināmi konfliktējošām organizācijām, kas tiecas autoritatīvi runāt šo reliģiju vārdā? Un šī problēma ar to vēl nebeidzas.

Vēl viena atbilde uz šo jautājumu noteikti ir tāda, ka ar reliģiju ir vienkārši domāta attieksme pret dzīvi, saistības izjūta ar Realitāti, kas paceļas pāri materiālajai esamībai. Šādi uztverta reliģija ir indivīda īpašība, impulss, kas nepakļaujas organizēšanai, pieredze, kas pieejama visiem. Tomēr vairākums reliģiozu personu uzskatīs šādu orientāciju par kaut ko tādu, kam trūkst pašdisciplīnas autoritātes, kā arī apvienojošā spēka, kas piešķir reliģijai jēgu. Daži no iebildumu cēlājiem pat teiks, ka, gluži otrādi, reliģija nozīmē tādu personu dzīves stilu, kuri tāpat kā šie iebildumu cēlāji ir apņēmušies ievērot stingru ikdienas rituālu režīmu un pašaieliedzību, kas padara viņus pilnīgi atšķirīgus no parējās sabiedrības. Visām šīm dažādajām nostādnēm kopīgs ir tas, ka parādību, kas ir atzīta par tādu, kas pilnīgi paceļas pāri cilvēka izpratnes iespējām, tomēr pakāpeniski iesloga cilvēku izgudrotu koncepciju rāmjos – gan organizatoriskos, gan teoloģiskos, gan empīriskos vai rituālos.

Bahá'u'lláh mācība paceļas pāri šo pretrunīgo viedokļu juceklim un no jauna formulē daudzas patiesības, kas tieši vai netieši ir pamatā visām dievišķajām atklāsmēm. Lai gan tas nav izsmelošs Bahá'u'lláh nodoma skaidrojums, Viņš skaidri pasaka, ka mēģinājumi ietvert Dieva Realitāti katķismos un ticībās ir pašapmāns: „Ikvienai redzošai un gaišai sirdij ir skaidrs, ka Dievs, šī neizzināmā Būtība, šī dievišķā Būtne, ir ārpus jebkādam cilvēkam raksturīgām īpašībām, piemēram, tādām kā ķermeniskā eksistence, kā pacelšanās un nolaišanās, iziešana un atgriešanās. Viņa lielums nav pienācīgi izsakāms, lai kā cilvēka mēle paustu Viņa slavu, lai arī cik dziļi cilvēka sirds saprastu Viņa neizdibināmo noslēpumu.”⁹ Līdzeklis, ar kura palīdzību visu lietu Radītājs sadarbojas ar vienmēr attīstībā esošo radību, kurai Viņš ir devis esamību, ir pravieši, kas pauž nepieejamā Dieva īpašības: „Tā kā Mūžības Ķēniņa izziņas durvis ir tādējādi slēgtas visu būtņu skatam, bezgalīgās žēlastības Avots... ir ļāvis šīm spožajām Svētuma Pērlēm parādīties no gara valstības cēlajā cilvēka ķermeniskajā formā un kļūt jaušamām visiem cilvēkiem tā, lai tie spētu paust pasaulei šīs mūžīgās Esības noslēpumu un izskaidrot Viņa neizzūdošo Būtību.”¹⁰

Uzdrosināties spriest par Vēstnešiem, nostādot kādu no Viņiem augstāk par citiem, nozīmētu nodoties maldiem, ka Mūžīgais un Visaptverošais ir pakļāvis cilvēku untumainajām izvēlēm. „Tev ir skaidrs un saprotams,” tieši ar šiem vārdiem Bahá'u'lláh vērsas pie ticīgajiem, „ka visi pravieši ir kā Dieva Lietas tempļi, kas ir parādījušies dažādos tērpos. Ja tu ieskatīsies ar vēriņāku aci, tu redzēsi, ka viņi visi dzīvo tajā pašā svētnīcā, paceļas tajās pašās debesīs, sēž uz viena un tā paša troņa, teicot vienu un to pašu runu

un sludinot vienu un to pašu ticību.”¹¹ Iedomāties, ka šo unikālo Būtņu daba varētu būt – vai ka tai jābūt – ietvertai teorijās, kas patapinātas no fiziskās pieredzes, ir vienlīdz pašpaļāvīgi. Bahá'u'lláh paskaidro, ka ar „Dieva zināšanu” ir jāsaprot Izpausmju zināšana, kas atklāj Dieva gribu un īpašības, un caur Viņiem dvēsele nonāk ciešā saskarsmē ar Radītāju, kas citādi stāv pāri valodai un spējai Viņu aptvert: „...es apliecinu,” Bahá'u'lláh raksturo Dieva Izpausmju statusu, „ka caur Tavu daili ir tikusi atsegta Dievinātā daile un caur Tavu vaigu ir atspīdējis Ilgotā vaigs...”¹²

Šādi uztverta, reliģija atmodina dvēselē iespējas, kas citādi būtu neiedomājamas. Cik daudz indivīds iemācās gūt labumu no ietekmes, ko sniedz šā laikmeta Dieva atklāsme, tik viņa dabā aizvien vairāk izpaužas dievišķās pasaules īpašības. „Šādas Patiesības Saules vadīts,” paskaidro Bahá'u'lláh, „ikviens cilvēks augs un attīstīsies, līdz viņš sasniegs tādu stāvokli, kurā atrasisies visi tie spēki, kas doti viņa „es” visdziļākajai būtībai.”¹³ Tā kā viens no cilvēces mērķiem ir virzīt uz priekšu „mūžam progresējošo civilizāciju”,¹⁴ nebūt ne pēdējā vietā ir reliģijas neparastā spēja atbrīvot ticīgos no sava laika ierobežojumiem, iedvesmojot viņus uz uzpurēšanos nākamo gadsimtu paaudžu vārdā. Patiešām, dvēseles nemirstības dēļ tās atmoda un savas patiesās dabas izpratne piešķir tai spēju kalpot evolūcijas procesam ne tikai šajā pasaulē, bet vēl tiešāk tām pasaulēm, kas paceļas pāri šai pasaulei: „Pasaules un tās tautu progress,” apgalvo Bahá'u'lláh, „ir izskaidrojams ar to gaismu, kādu izstaro šīs dvēseles... It visām lietām pasaulē ir vajadzīgs cēlonis, virzītājs spēks, iedzīvinātājs princips. Šīs dvēseles, šie atraisītības simboli, ir devušas un vienmēr turpinās dot visaugstāko virzītājimpulsu esamības pasaulei.”¹⁵

Ticība tādējādi ir nepieciešams un neapslāpējams cilvēku cilts dzinulis, ko ietekmīgs mūsdienu domātājs aprakstījis kā „evolūciju, kas apzinās pati sevi”.¹⁶ Ja, kā to pierāda divdesmitā gadsimta bēdīgā un nenovēršamā pieredze, dabiskās ticības izpausmes tiks mākslīgi kavētas, cilvēki izdomās pielūgsmes objektus, lai cik necienīgi tie būtu – pat izvirtuši –, kas varētu kaut kādā ziņā apmierināt cilvēku ilgas pēc pārliecības. Tā ir dziņa, ko nevar noliegt.

Īsi sakot, ar nebeidzamo atklāsmes procesu Būtne, kas ir to zināšanu sistēmas Avots, ko mēs saucam par reliģiju, demonstrē šīs sistēmas viengabalainību un to, ka to neskar pretrunas, kuras izraisa sektantiska godkāre. Ikvienas Dieva Izpausmes darbība ir neatkarīga un autoritatīva,

un paceļas pāri jebkādiem vērtējumiem. Tā ir arī attiecīgs posms bezgalīgajā vienotas esamības pasludināšanā. Tā kā secīgo Dieva atklāsmju mērķis ir cilvēces atmodināšana, lai tā apjaustu savas spējas un atbildību kā radības aizbildņi, šis process nenozīmē vienkāršu atkārtošanos, bet progresu, un to var pilnībā novērtēt tikai šajā kontekstā.

Šajā agrīnajā posmā bahājieši nekādā ziņā nevar apgalvot, ka ir sapratuši kaut ko vairāk kā tikai mazu daļiņu no tās atklāsmes patiesībām, kurās sakņojas viņu ticība. Piemēram, attiecībā uz Dieva Lietas attīstību Aizbildnis ir teicis: „Viss, ko mēs saprātīgi varam uzdrikstēties, ir censties saskatīt pirmos apsoltās Rītausmas starus, kas tad, kad pienāks laiks, izgaiņās tumsu, kura apņēmusi cilvēci.”¹⁷ Līdzās pamudinājumam būt pazemīgiem šim faktam ir jākalpo arī par pastāvīgu atgādinājumu, ka Bahá'u'lláh nav radījis jaunu reliģiju, lai tā nostātos blakus pašreizējām daudzajām sektantiskajām organizācijām. Drīzāk gan Viņš ir pārveidojis pašu reliģijas koncepciju, atklājot to kā galveno spēku, kas veicina apziņas attīstību. Tā kā cilvēce visā tās daudzveidībā ir viena vienota cilts, tad Dieva iejaukšanās, izglītojot prāta un sirds īpašības, kas slēpjas šajā cilti, arī ir vienots process. Tā varoņi un svētie ir visu šīs cīņas posmu varoņi un svētie, tā panākumi ir visu posmu panākumi. Tas ir standarts, ko demonstrē Skolotāja dzīve un darbs, kā arī bahāju kopiena, kas ir kļuvusi par visas cilvēces garīgā mantojuma mantinieci, mantojuma, kas ir pieejams visām zemes tautām.

Dieva esamības daudzkārtējs pierādījums tāpēc ir tas, ka kopš neatminamiem laikiem Viņš ir nepārtraukti izpaudis sevi. Plašākā nozīmē, kā skaidro Bahá'u'lláh, episkais stāsts par cilvēces reliģijas vēsturi ir stāsts par „Derības” piepildījumu, nezūdošo solījumu, ar kuru visu lietu Radītājs pārliecina cilvēku cilti par drošu vadību, kas ir būtiska tās garīgajai un morālajai attīstībai, un aicina to pieņemt par savām un paust šīs vērtības. Ikviens ar pierādījumu vēsturiskām interpretācijām var apstrīdēt viena vai otra Dieva Vēstneša unikālo nozīmi, ja tāds ir viņa nolūks, bet šādi prātājumi nespēj izskaidrot notikumus, kas ir pārveidojuši domāšanu un raisījuši cilvēku attiecības, kuras ir būtiskas sabiedrības evolūcijai. Vēstures posmos, kas ir tik reti, ka zināmos gadījumus var saskaitīt uz pirkstiem, ir parādījušās Dieva Izpausmes, kas ir skaidri norādījušas uz savu mācību autoritāti, un ikviens no Viņiem ir ietekmējis civilizācijas progresu neizmērojami spēcīgāk nekā jebkāda cita vēsturiska parādība. „Domā par to stundu, kurā cilvēkiem sevi atklāj Dieva

augstākā Izpausme,” norāda Bahá'u'lláh. „Iekams tā stunda sitīs, cilvēkiem vēl arvien nezināmā mūžsenā Būtne, kas vēl nav skandējusi Dieva Vārdu, ir vienīgā viszinošā pasaulē, kurā nav neviena, kas ir zinājis viņu. Patiesi Viņš ir Radītājs bez savas radības.”¹⁸

*

Iebildums, kuru parasti izvirza pret iepriekš minēto reliģijas koncepciju, ir apgalvojums, ka atšķirības starp atklātajām reliģijām ir tik lielas, ka uzskatīt tās par vienotas patiesības sistēmas posmiem vai aspektiem nozīmētu faktu kropļošanu. Ņemot vērā neskaidrības attiecībā uz reliģijas raksturu, šāda reakcija ir saprotama. Tomēr šādi iebildumi galvenokārt piedāvā bahājiešiem iespēju precizāk izskaidrot šeit aplūkotos principus evolūcijas kontekstā, ko sniedz Bahá'u'lláh Raksti.

Pieminētās atšķirības attiecas vai nu uz praksi vai doktrīnu, un abas no tām tiek pasniegtas kā attiecīgo Rakstu nolūks. Attiecībā uz reliģiskajām paražām, kas ir personīgās dzīves pamatā, ir ieteicams aplūkot šo tematu saistībā ar līdzvērtīgām materiālās dzīves iezīmēm. Ir maz ticams, ka higiēnas, apģērba, medicīnas, diētas, transporta, kara mākslas, celtniecības vai saimnieciskās darbības atšķirības, lai cik pārsteidzošas tās būtu, varētu nopietni izvirzīt, par pamatojumu idejai, ka cilvēce faktiski neveido vienu vienotu un unikālu tautu. Līdz divdesmitā gadsimta sākumam šādi vienkāršoti argumenti bija ikdienišķa parādība, bet vēstures un antropoloģijas pētniecība sniedz vispusīgu kultūras evolūcijas panorāmu, kurā šīs un neskaitāmas citas cilvēka radošās darbības izpausmes izveidojās, tika nodotas no paaudzes paaudzē, piedzīvoja pakāpeniskas pārmaiņas un bieži izplatījās, bagātinot cilvēku dzīvi tālās zemēs. Tāpēc tas, ka mūsdienu sabiedrība pārstāv plašu šādu parādību spektru, nekādā ziņā neliecina par to, ka attiecīgajām tautām piemīt stingra un nemainīga identitāte, bet tikai norāda uz attīstības posmu, kuru attiecīgās cilvēku grupas vai nu šobrīd, vai vismaz nesen ir piedzīvojušas. Un pat tad visas šādas kultūras parādības atrodas nepastāvīgā un mainīgā stāvokli globālās integrācijas spiediena rezultātā.

Bahá'u'lláh norāda, ka līdzīgs evolūcijas process ir raksturojis cilvēces reliģisko dzīvi. Noteicošā atšķirība ir tāda, ka šīs normas nebija tikai nejaušības, kas piemīt vēstures nemitīgajai izmēģinājumam un kļūdu metodei, bet ikvienā gadījumā tika klaji pasludinātas par vienas vai otras dievišķās atklāsmes

neatņemamām īpašībām, kuras iemiesotas Rakstos un kuru viengabalainība gadsimtu gaitā tika rūpīgi uzturēta. Lai gan zināmas uzvedības kodeksa īpašības galu galā piepildīja savu nolūku, un tās laika gaitā nomainīja citādas īpašības, ko izraisīja sociālās evolūcijas process, pats kodekss ilgajā cilvēces progresā gaitā nezaudēja savu ietekmi, saglabājot savu būtisko nozīmi cilvēku uzvedības un nostājas izglītošanā. „Šie principi un likumi, šis stingri iedibinājušās sistēmas,” apgalvo Bahá'u'lláh, „ir radušās no viena Avota, tās ir stari, kas plūst no vienas Gaismas. Atšķirības tajās ir radušās atšķirīgo vajadzību dēļ attiecīgajos laikmetos, kad šīs sistēmas tika pasludinātas...”¹⁹

Tāpēc apgalvot, ka noteikumu, rituālu un citas prakses atšķirības ir vēra ņemams iebildums idejai par atklātās reliģijas viengabalainību pašos tās pamatos, nozīmē nesaskatīt mērķi, kam šie noteikumi kalpoja. Vēl svarīgāk ir tas, ka šādi netiek saskatīts nodalījums pašos pamatos starp reliģijas funkciju mūžīgajām un pārejošajām īpašībām. Reliģijas svarīgākā vēsts ir nemainīga. Bahá'u'lláh vārdiem, „tā ir nemainīgā ticība Dievam, mūžīga pagātnē un mūžīga nākotnē”.²⁰ Tās loma, paverot dvēselei ceļu uz aizvien nobriedušākām attiecībām ar tās Radītāju un piešķirot tai aizvien lielāku morālo patstāvību cilvēka dabas dzīvniecisko impulsu disciplinēšanā nav nesavienojama ar tās vadības lomu, kas palīdz civilizācijas veidošanas procesā.

Progresīvās atklāsmes koncepcija uzsver Dieva Izpausmes atzišanu, kad tā parādās. Lielākās cilvēces daļas nespēja to darīt ir atkal un atkal nolēmusi veselas tautas rituālu un ceremoniju atkārtošanai vēl ilgi pēc tam, kad tās ir izpildījušas savu nolūku un tagad tikai kavē tikumisko attīstību. Ir bēdīgi, ka mūsdienās šāda neveiksme ir novedusi pie reliģijas banalizēšanas. Tieši tad, kad cilvēce savā kolektīvajā attīstībā sāka cīnīties ar modernisma problēmām, garīgie resursi, no kuriem bija atkarīga morālā drosme un apgaismība, drīz vien kļuva par izsmiekla objektu, vispirms tajā līmenī, kurā bija jāpieņem lēmumi par to, kādā virzienā jāattīstās sabiedrībai, un beigās attiecinot to uz visiem iedzīvotājiem. Tāpēc nav nekāds pārsteigums, ka šī vispostošākā nodevība pret cilvēku uzticēšanos laika gaitā sagrāva pašus ticības pamatus. Tāpēc Bahá'u'lláh atkārtoti mudina savus lasītājus dziļi pārdomāt mācību, ko sniedz šāda atkārtota neveiksme. „Apsveriet un apceriet uz mirkli cēloni, kas lika tiem noliegt Viņu...”²¹ „Kāds gan varēja būt iemesls tam, ka tie Viņu tā noliedza un no Viņa tā vairījās?”²² „Kāds gan varēja būt cēlonis šādām nesaskaņām un strīdiem?”²³ „Padomājiet, kāpēc gan viņi tā izturējās!”²⁴

Vēl kaitīgāki reliģijas izpratnei ir bijuši teoloģiskie pieņēmumi. Reliģijas sektantiskās pagātnes pastāvīga īpašība ir bijusi garīdzniecības vadošā loma. Tā kā trūka svēto tekstu, kuros būtu noteikts, kam pieder neapstridama institucionālā vara, garīdzniecības elitei izdevās piesavināties sev ekskluzīvas dievišķā nolūka interpretācijas tiesības. Lai cik dažādi bija viņu motīvi, šīs rīcības traģiskās sekas bija iedvesmas apslāpēšana, neatkarīgas intelektuālas darbības kavēšana, uzmanības pievēršana mazsvarīgiem rituālu aspektiem un bieži naida un aizspriedumu izraisīšana pret tiem, kas izvēlējušies citu ticības atzaru nekā tas, pie kura piederēja pašieceltie garīgie lideri. Lai gan nekas nespēj atturēt dievišķās iejaukšanās radošos spēkus no darba turpināšanas pakāpeniskajā cilvēku apziņas pilnveidošanā, vērienu, ko katrā laikmetā varēja sasniegt, aizvien vairāk ierobežoja šie mākslīgi radītie šķēršļi.

Laika gaitā teoloģijai izdevās katrā lielajā reliģijā iegūt varu, kas konkurēja ar tām atklātajām mācībām, uz kurām pamatojās tradicionālā reliģija un savā garā pat bija naidīgas tām. Pazīstamā Jēzus līdzība par zemnieku, kas sēja sēklu savā tīrumā, attiecas gan uz šo jautājumu, gan uz tā mūsdienu nozīmi: „bet, kad ļaudis gulēja, atnāca viņa ienaidnieks un iesēja nezāles starp kviešiem, un aizgāja.”²⁵ Kad viņa kalpi piedāvājās tās izravēt, zemnieks atbildēja: „Nē, ka, nezāles ravēdami, jūs neizraujat līdzī arī kviešus. Ļaujiet abiem augt kopā līdz pļaujai, un pļaujas laikā es teikšu pļāvējiem: savāciet vispirms nezāles un sasieniet tās kūlišos sadedzināšanai, bet kviešus savāciet manos šķūņos.”²⁶ Korānā ir no visām lietām visstingrāk nosodīts garīgais kaitējums, ko radījusi šī konkurējošā hegemonija: „Saki: mans Kungs ir aizliedzis nešķīstības – i atklātās, i apslēptās; un grēku, un netaisnu pārestību, un ka jūs piedēvētu Dievam līdziniekus, kaut nav Viņš sūtījis tiem nekādu apstiprinājumu, un ka jūs runātu par Dievu, ko paši nezināt.”²⁷ Mūsdienu cilvēka uztverē tā ir vislielākā ironija, ka veselas teologu paaudzes, kuru reliģijai uzspiestie viedokļi iemieso tieši tādu nodevību, kāda šajos tekstos ir tik stingri nosodīta, tiecas izmantot šo brīdinājumu kā ieroci protestu apspiešanai, kas vērsti pret to, ka viņi ir piesavinājušies dievišķo autoritāti.

Patiesībā ikviens jauns posms progresējošajā garīgās patiesības atklāsmē tika iesaldēts laikā un virknē burtisku tēlu un interpretāciju, no kuriem daudzi bija patapināti no kultūrām, kas pašas bija morāli izsmeltas. Lai kāda bija to vērtība apziņas attīstības agrīnajos posmos, fiziskas augšāmcelšanās koncepcijas, miesisku prieku Paradīze, reinkarnācija, panteistiski brīnumi un tamlīdzīgi, šodien tie izraisa šķelšanos un konfliktus, jo ir pienācis laikmets,

kad zeme ir burtiski kļuvusi visiem par vienu dzimteni, un cilvēkiem ir jāiemācās uzskatīt sevi par tās pilsoņiem. Šajā kontekstā ir labi saprotams Bahá'u'lláh kaismīgais bridinājums par šķēršļiem, ko dogmatiska teoloģija rada to cilvēku ceļā, kas tiecas izprast Dieva gribu: „Ak reliģiju vadītāji! Nesveriet Dieva Grāmatu pēc tādiem standartiem un tādām zinātnēm, kas ir izplatītas jūsu vidū, jo šī Grāmata pati ir nemaldīgi Svāri, kas dāvāti ļaudīm.”²⁸ Savā vēstulē pāvestam Pijam IX, Viņš saka pontifikam, ka Dievs šajā dienā ir „uzkrājis... taisnīguma traukos” visu, kas ir nezūdošs reliģijā, un „iemetis uguni visu, kas tai piederas”.²⁹

*

Atbrīvojies no biezokņiem, kuros teoloģija ir iežogojusi reliģijas izpratni, prāts spēj iedziļināties pazīstamajos Rakstu fragmentos un palūkoties uz tiem ar Bahá'u'lláh acīm. „Nepārspējamā ir šī Diena,” Viņš apgalvo, „jo tas ir ieskaits pagājušajos laikmetos un gadsimtos, un gaisma laiku tumsā.”³⁰ Vispārsteidzošākais novērojums, izmantojot šo perspektīvu, ir mērķu un principu vienotība, kas caurauž pirmām kārtām Veco derību, Evaņģēliju un Korānu, lai gan fragmentāri to var atrast arī citu pasaules reliģiju Rakstos. Šīs pašas organizējošās tēmas vairākkārt parādās priekšrakstu, pamudinājumu, stāstījumu, simbolisma un interpretāciju matricā, kurā tie ir ietverti. No šīm pamatpatiesībām visievērojamākā ir aizvien noteiktāks un uzsvērtāks apgalvojums, ka Dievs, visas esamības, gan parādību pasaules, gan to valstību Radītājs, kas paceļas tai pāri, ir viens un vienīgs. „Es esmu Kungs,” ir teikts Bībelē, „nav neviena cita, nav cita Dieva, tik es,”³¹ un šī pati koncepcija ir Kristus un Muhameda vēlāko mācību pamatā.

Cilvēce – pasaules fokusa punkts, tās mantiniece un pilnvarotā – pastāv, lai zinātu savu Radītāju un kalpotu Viņa mērķu piepildīšanai. Savā augstākajā pakāpē šis cilvēka dabiskais impulss izpaužas kā pielūgums, kā stāvoklis, kas norāda uz pilnīgi pakļaušanos spēkam, kurš ir atzīts par tādu, kas ir pelnījis šādu godbijību. „Gods un slava lai ir mūžības Ķēniņam, neiznīcīgajam, neredzamajam vienīgajam Dievam uz mūžu mūžiem!”³² No godbijības gara nešķirama ir tā izpausme kalpošanā Dieva nolūkiem cilvēces labā. „Saki: paties, balva ir Dieva rokā, Viņš dod to, kam grib, un Dievs ietver visu un zina!”³³ Apzinoties šo patiesību, cilvēces pienākumi ir nepārprotami: „Ne tamī krietnums, vai vērsat vaigu pret Rītiem vai Rietiem,” ir teikts Korānā, „bet šamī krietnums, ka tic Dievam.., ka, Viņu mīlējami, dod savu mantu tuviniekam,

bārenim, sūrdienim, ceļagājējam, lūdžējam vai izpirkšanai no verdzības...³⁴ „Jūs esat zemes sāls,³⁵ Kristus saka tiem, kas atsaucas uz Viņa aicinājumu. „Jūs esat pasaules gaisma.³⁶ Apkopojot tematu, kas atkal un atkal parādās Vecajā derībā un pēc tam Evaņģēlijā un Korānā, pravietis Mihās vaicā: „ko Kungs no tevis prasa – spriest taisnu tiesu, milēt žēlastību, pazemībā staigāt ar Dievu.”³⁷

Līdzīgā veidā šajos tekstos var atrast apliecinājumu tam, ka dvēseles spēja izprast sava Radītāja nolūku nav tikai tās pašas centienu rezultāts, bet ka tas ir dievišķās iejaukšanās rezultāts, kas paver dvēselei ceļu. Uz to skaidri norāda Jēzus: „Es esmu ceļš, patiesība un dzīvība. Nevienš nenāk pie Tēva kā vien caur mani.”³⁸ Ja šis apgalvojums netiek uztverts kā dogmatisks izaicinājums citiem posmiem nepārtrauktajā dievišķās vadības procesā, tad tas nepārprotami formulē atklātās reliģijas galveno patiesību – ka piekļuve nezināmajai realitātei, kas rada un uztur esamību, ir iespējama, tikai pamostoties un uztverot gaismu, kas plūst no šīs Valstības. Viena no vispopulārākajām Korāna sūrām izsaka šo domu ar metaforu: „Dievs ir zemes un debesu Gaisma!.. Dievs ved pie Savas Gaismas, kuru grib.”³⁹ Vecās derības praviešu gadījumā dievišķais starpnieks, kas vēlāk kristīgajā ticībā parādījās kā Cilvēka Dēls un islāmā kā Dieva Grāmata, noslēdza saistošu derību starp Radītāju un Ābrahāmu, patriarhu un pravieti: „Un es celšu savu derību starp sevi un tevi, un starp taviem pēcnācējiem pēc tevis viņu paaudzēs – mūžīgu derību, lai es būtu par Dievu tev un taviem pēcnācējiem pēc tevis!”⁴⁰

Dieva secīgās atklāsmes arī parādās kā netieša – un parasti tieša – visu lielāko reliģiju īpašība. Viens no visagrīnākajiem un skaidrākajiem izteikumiem ir atrodamš „Bhagavadgītā”: „Es nāku un eju, un nāku. Kad taisnums atkāpjas, ak Bhārata, kad ļaunums ir spēcīgs, Es ceļos laikmetu pēc laikmeta un pieņemu redzamu veidolu, un tiekos kā cilvēks ar cilvēkiem, atbalstot labo, atstumjot ļauno, un ceļot tikumu atkal tā tronī.”⁴¹ Šī nepārtrauktā drāma veido Bībeles pamatstruktūru, kuras secīgajās grāmatās ir aplūkota misija, kas bija uzticēta ne tikai Ābrahāmam un Mozum – „ko Kungs bija pazinis vaigu vaigā”⁴² –, bet arī veselai rindai ne tik nozīmīgu praviešu, kas turpināja attīstīt un nostiprināt darbu, ko šie galvenie Autori bija uzsākuši. Līdzīgā veidā nekādi pretrunīgi un fantastiski prātojumi par Jēzus misiju nespēja noliegt, ka tā ir saistīta ar milzīgo pārveidojošo ietekmi, ko uz civilizāciju atstāja Ābrahāma un Mozus darbība. Arī Jēzus pats brīdina, ka Viņš nebūs tas, kas nosodīs tos, kuri

noraida Viņa vēsti, bet gan „Mozus, uz kuru jūs cerat. Ja jūs ticētu Mozum, jūs ticētu arī man, jo par mani viņš ir rakstījis. Bet, ja jūs neticat viņa rakstiem, kā jūs ticēsiet maniem vārdiem?”⁴³ Līdz ar Korāna atklāsmi Dieva Vēstnešu secīgā parādīšanās kļūst par centrālo tematu: „Sakiet: mēs ticam Dievam un Tam, kas mums sūtīts un kas sūtīts Abraāmam un Ismaēlam, un Īzakam, un Jēkabam, un ciltīm, un kas dots Jēzum un Mozum, un kas praviešiem dots no viņu Kunga...”⁴⁴

Iejūtīgs un objektīvs šādu fragmentu lasītājs nonāk pie atziņas par reliģijas vienotību pašos tās pamatos. Tāpēc termins „islāms” (burtiski „pakļaušanās” Dievam) apzīmē ne tikai īpašu virsvaldības laikmetu cilvēces liktenī, ko ievadīja Muhameds, bet, kā tas Korānā ir nepārprotami teikts, pašu reliģiju. Ir pareizi runāt par visu reliģiju vienotību, bet konteksta izpratne arī ir svarīga. Visdziļākajā līmenī, kā uzsver Bahá'u'lláh, pastāv tikai viena reliģija. Reliģija ir reliģija, tāpat kā zinātne ir zinātne. Pirmā saskata un definē vērtības, kas atklājas pakāpeniski caur dievišķo atklāsmi. Otrā ir līdzeklis, ar kuru cilvēka prāts pēta un spēj aizvien precīzāk ietekmēt parādību pasauli. Pirmā nosaka mērķus, kas kalpo evolūcijas procesam, otrā palīdz tos sasniegt. Abas kopā veido duālu zināšanu sistēmu, veicinot civilizācijas attīstību. Ikvienu no tām Skolotājs slavē kā „Patiesības Saules gaismu”.⁴⁵

Tāpēc, Mozus, Budas, Zaratustras, Jēzus un Muhameda vai arī virknes avatāru, kas iedvesmoja hinduisma Rakstus, darbības skatīšana kā atšķirīgu reliģiju dibināšana ir nepienācīgs Viņu izcilā statusa novērtējums. Nē, lai Viņus pienācīgi novērtētu un atzitu, tie jāskata kā vēstures garīgie Izglītotāji, kā civilizāciju evolūcijas rosinātājs spēks, ar kura palīdzību ir uzplaukusi cilvēka apziņa: „Viņš, gaisma, bija pasaulē, un pasaule caur viņu radās...”⁴⁶ Tas, ka Viņu personas ir godātas daudz augstāk par jebkuru citu vēsturisku personu, atspoguļo centienus formulēt citādi neizsakāmās jūtas, ko neskaitāmu miljonu cilvēku sirdis izraisīja svētība, ko viņiem nesa minēto personu darbība. Savā mīlestībā pret Viņiem cilvēce ir pakāpeniski uzzinājusi, ko nozīmē mīlēt Dievu. Patiesībā nav cita veida, kā to darīt. Šīs jūtas nevar godāt, akli taustoties, lai atklātu to dabas būtisko noslēpumu ar dogmu palīdzību, kuras izgudrojusi cilvēku iztēle; nebūt nē – tās pagodina cilvēku dvēseļu beznosacījuma pakļaušanās tai pārveidojošajai ietekmei, kas notiek ar šo personu starpniecību.

*

Neskaidrība par reliģijas lomu cilvēka morālās apziņas veidošanā tikpat spilgti izpaužas populārajos uzskatos par tās ieguldījumu sabiedrības attīstībā. Šķiet, ka visuzskatāmākais piemērs ir zemais sociālais statuss, kas vairākumā Rakstu ir piešķirts sievietēm. Lai arī vīriešu privilģētais stāvoklis bija galvenais iemesls, kas nostiprināja šādu koncepciju, tomēr tam morālu attaisnojumu nenoliedzami sniedza cilvēku izpratne par Rakstu nolūku. Ar dažiem izņēmumiem šie teksti bija domāti vīriešiem, piešķirot sievietēm tikai izpalīdzošu un pakļautu personu lomu gan reliģijas, gan sabiedrības dzīvē. Par nožēlu šāda izpratne atvieglāja sabiedrībai iespēju vainot galvenokārt sievietes par nespēju iegrožot seksuālos impulsus, kas ir svarīga morālās attīstības īpašība. Mūsdienās šāda nostāja tiek atzīta par aizspriedumainu un netaisnīgu. Tajos sociālās attīstības posmos, kuros parādījās visas lielākās reliģijas, galvenokārt Rakstu vadība tiecās (cik nu tas bija iespējams) civilizēt attiecības, kas radās grūti vadāmu vēsturisku apstākļu rezultātā. Ikvienam ir saprotams, ka turēšanās pie primitīvām normām šodien sagrautu reliģijas pacietīgo morālās pilnveidošanas darbu.

Līdzīgi apsvērumi attiecas arī uz sabiedrības un tautu attiecībām. Ilgā un neatlaidīgā ebreju tautas sagatavošana misijai, kas no tās tika prasīta, skaidri parāda morālo uzdevumu sarežģītību un nepakļāvīgo dabu. Lai atmodinātu garīgās spējas, kuras attīstīt aicināja pravieši, un liktu tām uzplaukt, pamudinājumiem, ko piedāvāja kaimiņvalstu elkdievības kultūras, bija par katru cenu jāpretojas. Pelnīto sodu apraksti gan attiecībā uz valdniekiem, gan viņu pavalstniekiem, kas pārkāpa šo principu, parāda, cik liela nozīme tam bija piešķirta dievišķajā nolūkā. Līdzīga situācija radās jaunās Muhameda dibinātās kopienas cīņā par izdzīvošanu saskarē ar pagāniskajām arābu ciltīm, kas centās to iznīcināt, kā arī barbariskajā cietsirdībā un nežēlīgajā vendetas garā, kas izpaudās uzbrucēju rīcībā. Nevienam, kas labi pārzina vēsturiskos notikumus, nebūs grūti saprast Korāna stingros priekšrakstus šajā jautājumā. Ebreju un kristiešu monoteistiskā ticība bija jārespektē, un netika pieļauts nekāds kompromiss ar elkdievību. Samērā īsā laika posmā ar šā drakoniskā noteikuma palīdzību izdevās apvienot Arābu pussalas ciltis un panākt, ka jaunizveidotā kopiena vairāk nekā piecu gadsimtu gaitā piedzīvoja morālus, intelektuālus, kultūras un ekonomiskus panākumus, kādi to izplatīšanās ātruma un plašuma ziņā nebija piedzīvoti ne pirms tam, ne vēlāk. Vēsture ir stingrs tiesnesis. Galu galā, savā bezkompromisa perspektīvā

sekas tiem, kas būtu akli noslāpējuši šādus notikumus to pirmsākumā, tiks vienmēr pretnostatītas ieguvumiem visai pasaulei, ko tai sniedza bibeliskās vīzijas par cilvēka iespējām un progresu triumfs, kuru iespējamu padarīja islāma civilizācijas ģēnijs.

Viens no vispretrunīgākajiem jautājumiem attiecībā uz sabiedrības garīgā brieduma evolūciju ir bijis jautājums par noziegumu un sodu. Lai gan sodu īpatnības un stingruma pakāpes ir bijušas atšķirīgas, tie sodi, kurus par vardarbību pret sabiedrību vai citu personu tiesībām paredz vairākums Rakstu, ir bijuši bargi. Turklāt tie bieži pieļāva cietušās puses vai tās ģimenes locekļu atriebību pāridarītājam. Tomēr vēsturiskā perspektīvā mēs varētu pamatoti jautāt, vai pastāvēja kādas citas praktiskas alternatīvas. Tā kā toreiz nebija ne tikai mūsdienu uzvedības korekciju programmu, bet arī tādu piespiedu metožu kā cietumi un policijas iestādes, reliģija bija ieinteresēta neizdzēšami iespiest cilvēku apziņā tādas uzvedības nepieņemamību un tās praktiskās izmaksas, kas varētu iznīcināt centienus panākt sociālu progresu. Visa civilizācija ir guvusi labumu no tā, un būtu negodīgi neatzīt šo faktu.

Tā tas ir bijis visos virsvaldības laikos, par kuriem ir saglabājušās rakstiskas liecības. Ubagošana, verdzība, autokrātija, iekarošana, etniski aizspriedumi un citas nevēlamas sociālās mijiedarbības īpašības nav nosodītas – vai ir pat atklāti kultivētas –, reliģijai tiecoties labot cilvēku uzvedībā tās parādības, kuras attiecīgajos civilizācijas attīstības posmos bija atzīstamas par steidzamākām. Nosodīt reliģiju tāpēc, ka kāda no secīgajām virsvaldībām nespēja atrisināt visas sociālās netaisnības, nozīmētu ignorēt visu, kas izziņāts par cilvēces attīstības dabu. Šāda anahroniska domāšana nenovēršami radītu lielas psiholoģiskas problēmas, novērtējot un pildot mūsu pašu laikmeta prasības.

Jautājums nav par pagātni, bet par tās ietekmi uz tagadni. Problēmas rodas, ja kādas pasaules reliģijas sekotāji nespēj atšķirt mūžīgas īpašības no pārejošām un cenšas uzspiest sabiedrībai uzvedības normas, kas jau sen izpildījušas savu nolūku. Šis princips ir svarīgs, lai saprastu reliģijas sociālo nozīmi. „Tā ārstēšana, kas vajadzīga pasaules pašreizējo sērgu pārvarēšanai, nevar būt tāda pat, kāda tā varbūt būs vajadzīga kādā vēlākā laikmetā,” norāda Bahá'u'lláh. „Rūpējieties par tā laika vajadzībām, kurā jūs dzīvojat, visu savu apdomību un uzmanību veltiet tā neatliekamo problēmu risināšanai!”⁴⁷

*

Jaunā cilvēces pieredzes laikmeta vajadzības, kurām pievērst uzmanību Bahá'ulláh acināja deviņpadsmitā gadsimta pasaules politiskos un reliģiskos liderus, tagad viņu pēcteči un progresīvi domājoši cilvēki visā pasaulē ir lielā mērā pieņēmuši, vismaz kā ideālus. Divdesmitā gadsimta beigās principi, kas pirms dažiem gadu desmitiem tika uzskatīti par sapņotāju iedomu augļiem un bezcerīgi nereāliem, bija kļuvuši par galvenajiem apspriežu tematiem globālā mērogā. Pamatojoties uz zinātniskās pētniecības atziņām un ietekmīgu komisiju secinājumiem, kas bieži ir bagātīgi finansētas, pēc šiem principiem vadās iespaidīgas aģentūras nacionālā un vietējā līmenī. Plaša zinātniska literatūra daudzās valodās ir veltīta šo principu īstenošanas praktisko līdzekļu pētniecībai, un šīm programmām tiek pievērsta plašsaziņas līdzekļu uzmanība piecos kontinentos.

Vairākumam šo principu diemžēl nepievērš pienācīgu uzmanību ne tikai atzīti sociālā miera ienaidnieki, bet arī aprindas, kas ir paziņojušas, ka ir tiem uzticīgas. Tas nav tāpēc, ka trūktu pārliecinošu pierādījumu par to atbilstību, bet tāpēc, ka trūkst morālas pārliecības spēka, lai tos īstenotu, spēka, kura vienīgais uzticamais avots visā vēstures gaitā ir bijusi reliģiska ticība. Bahá'ulláh misijas sākumā reliģiskai autoritātei vēl bija ievērojama sociāla ietekme. Kad kristīgā pasaule bija spiesta atteikties no gadu tūkstošiem ilgas nešaubīgas pārliecības un beidzot novērst verdzības ļaunumu, agrīnie britu reformu piekritēji pamatoja to ar Bībeles ideāliem. Pēc tam Amerikas Savienoto Valstu prezidents savā runā par šā jautājuma lielo nozīmi Amerikas pilsoņu karā brīdināja, ka „pat, ja ikviena asins lāse no pletnes sitiena tiks atmaksāta ar asinīm no zobena cirtiena, kā tika teikts pirms trīs tūkstoš gadiem, tad vienalga ir jāsaka: „Tā Kunga spriedumi ir nemainīgi pareizi un taisnīgi”⁴⁸. Taču šis laikmets strauji tuvojās noslēgumam. Apvērsumos, kas notika pēc Otrā pasaules kara pat tāda ietekmīga persona kā Mohandass Gandijs nespēja mobilizēt hinduisma garīgos spēkus, lai tie atbalstītu viņa centienus izbeigt sektu vardarbību Indijā. Arī islāma kopienas līderi nebija veiksmīgāki šajā ziņā. Kā teikts Korāna metaforiskajā redzējumā: „Tai Dienā Mēs saritināsim debesis, kā ritina tīstokļus rakstīšanai.”⁴⁹ Reiz neapstrīdamā tradicionālās reliģijas autoritāte bija pārstājusi ietekmēt cilvēces sociālās attiecības.

Šajā kontekstā augsti vērtējama ir Bahá'ulláh tēlainības izvēle, lai raksturotu Dieva gribu jaunajam laikmetam. „Nedomājiet, ka Mēs jums esam vienkārši pavēstījuši likumu kopu. Nē, jel, drīzāk gan Mēs esam ar varas un

spēka pirkstiem atdarījuši izmeklētā vīna trauku.”⁵⁰ Līdz ar šo atklāsmi, kas vajadzīga, lai cilvēku dzimta kolektīvi sasniegtu pilngadību, tai ir piešķirts spēks, kas spēj iespiesties līdz pašam cilvēka motivācijas saknēm un mainīt viņa rīcību. Tiem, kas ir Viņu atzinuši, vīriešu un sieviešu līdztiesība nav tikai socioloģisks postulāts, bet atklāta patiesība par cilvēka dabu, kas ietekmē ikvienu cilvēku attiecību aspektu. Tas pats attiecas uz Viņa mācību par rasu vienotības principu. Vispārēja izglītība, uzskatu brīvība, cilvēktiesību aizsardzība, atzišana, ka par zemes plašajiem resursiem ir atbildīga visa cilvēce, sabiedrības atbildība par visu iedzīvotāju labklājību, zinātnisku pētījumu veicināšana, pat tāds praktisks princips kā starptautiska palīgvaloda, kas sekmēs pasaules tautu integrāciju – visiem, kas ir atsaukušies uz Bahá’u’lláh atklāsmi, šiem un tamlīdzīgiem priekšrakstiem ir tāda pati pārliecinoša autoritāte, kāda ir Rakstu priekšrakstiem, kas vērsti pret elkdievību, zagšanu un nepatiesu liecību sniegšanu. Lai gan daži no šo priekšrakstu iedīgļiem ir manāmi senākos Rakstos, uz to formulēšanu un ieviešanu bija jāgaida, līdz planētas dažādie iedzīvotāji varēja kopīgi atklāt savu īsto dabu un secināt, ka viņi veido vienotu cilvēku cilti. Caur garīgu izaugsmi, ko veicināja Bahá’u’lláh atklāsme, var vērtēt dievišķos standartus nevis kā atsevišķus principus un likumus, bet kā vienota, visaptveroša redzējuma par cilvēces nākotni aspektus, kuru mērķis ir revolucionārs, un iespējas, kuras tas paver, ir aizraujošas.

Šajās mācībās būtiski ir principi, kas skar cilvēces kolektīvo problēmu pārvaldīšanu. Plaši citētajā fragmentā no Bahá’u’lláh vēstules karalienei Viktorijai ir uzsvērti slavēts demokrātiskas un konstitucionālas valdības princips, bet tajā ir arī izteikts brīdinājums par globālo atbildību, kurā šim principam jādarbojas, lai piepildītu savu mērķi šim laikmetam: „Ak, jūs, vēlētie tautas pārstāvji ikvienā zemē! Apspriedieties kopīgi un rūpējieties vienīgi par to, kas nāk par labu cilvēcei un uzlabo tās stāvokli, ja piederat pie tiem, kas spēj uzmanīgi visu izvērtēt. Uzskatiet pasauli par cilvēka ķermeni, kas savas radīšanas sākumā bija vesels un nevainojams, bet tagad dažādu iemeslu dēļ to nomoka smagi traucējumi un kaites. Tam nav atelpas nevienu dienu, nē, tā slimība kļūst aizvien smagāka, jo tā ārstēšana ir uzticēta nemākulīgiem ārstiem, kas ir ļāvušies savām personīgajām vēlmēm un ir rūgti maldījušies. Un, ja arī reizēm kāds šā ķermeņa loceklis, spējīga ārsta aprūpēts, tika izārstēts, tad pārējās ķermeņa daļas nomocīja slimība kā iepriekš.”⁵¹ Citos fragmentos Bahá’u’lláh sniedz dažus praktiskus norādījumus. Pasaules valdības tiek

aicinātas sasaukt starptautisku konsultatīvu organizāciju, līdz ar to nodibinot, Aizbildņa vārdiem runājot, „pasaules mēroga federālu sistēmu”,⁵² kas būtu pilnvarota aizsargāt tās dalībvalstu autonomiju un teritoriju, risināt nacionālus un reģionālus strīdus, koordinēt globālās attīstības programmas visas cilvēku saimes labā. Liela nozīme ir tam, ka Bahá'u'lláh piešķir šai sistēmai, ja tā būs nodibināta, tiesības apspiest vienas valsts agresiju pret citu valsti. Uzrunājot sava laika valdniekus, Viņš skaidri apliecina šādas rīcības morālo raksturu: „Ja kāds no jums vērsīs ieroci pret kādu citu, celieties visi pret viņu, jo tā ir tikai taisnīga rīcība.”⁵³

*

Spēks, ar kura palīdzību šie mērķi tiks pakāpeniski realizēti, ir vienotība. Lai gan bahājiešiem tā šķiet neapstrīdama patiesība, tās nozīme civilizācijas pašreizējās krīzes risināšanā mūsdienās netiek apspriesta. Nebūs daudz cilvēku, kas iebildīs tam, ka vispārējā slimība, kas vārdzina cilvēces ķermeni, ir vienotības trūkums. Tā izpausmes kropļo politisko gribu, vājina kolektīvo vēlmi mainīties un saindē tautu un reliģiju attiecības. Cik tas ir dīvaini, ka vienotība tiek uzskatīta par mērķi, kas sasniedzams tikai tālā nākotnē, ja tā ir vispār sasniedzama, pēc tam, kad uzmanība tiks pievērsta vairāku nekartību sociālajā, politiskajā ekonomiskajā un morālajā dzīves aspektā un kaut kādā veidā tās tiks atrisinātas. Tomēr šīs nekartības ir būtībā tikai šīs problēmas simptomi un blakusparādības, bet ne tās galvenais iemesls. Kāpēc šāda ačgārna realitātes interpretācija tiek vispār tik plaši pieņemta? Atbilde ir laikam tāda, ka patiesu prāta un sirds vienotību starp tautām, kuru pieredze ir tik atšķirīga, pašreizējās sabiedriskās institūcijas uzskata par pilnīgi neiespējamu. Lai gan šis vārds neizteiktais pieņēmums liecina par apsveicamu progresu salīdzinājumā ar sociālās attīstības izpratni, kas dominēja pirms dažām desmitgadēm, tam ir visai maza praktiska nozīme, reaģējot uz šo problēmu.

Vienotība ir cilvēka gara stāvoklis. Izglītība, kā arī likumdošana var to atbalstīt un veicināt, bet tās to var panākt tikai tad, ja tā ir jau radusies un nostiprinājusies kā pārliecinošs spēks sabiedrības dzīvē. Globālā mērogā inteliģence, kuras uzskatus lielā mērā ir veidojuši nepareizie materiālistiskie priekšstati par realitāti, sīkstī turas pie cerības, ka izdomas bagāta sabiedriskās domas veidošana, ko papildina politiski kompromisi, spēs bezgalīgi novērst iespējamo katastrofu, kas nenoliedzami draud cilvēces nākotnei. „Mums labi

redzams, ka visu cilvēku cilti ir pārņēmušas lielas un neapreķināmas kaites..” apgalvo Bahá'u'lláh. „Pašiedomībā reibušie ir stājušies starp to un dievišķo un nemaldīgo Dziednieku. Vēro, kā viņi visus cilvēkus, ieskaitot pašus sevi, ir sapinuši savu intrigu tiklos. Viņi nespēj nedz atklāt slimības cēloni, nedz viņiem ir kāds priekšstats, kā to dziedēt.”⁵⁴ Tā kā vienotība ir zāles pret visām pasaules kaitēm, ir nenoliedzami, ka tās avots ir reliģijas ietekmes atjaunošana cilvēku dzīvē. Bahá'u'lláh paziņo, ka likumi un principi, kurus atklājis Dievs, šodien „ir visspēcīgākie instrumenti un visdrošākie līdzekļi tam, lai cilvēku starpā atāustu vienotības gaismu”.⁵⁵ „Tā spēku, kas ir uzcelts uz šā pamata, nekādas pasaules pārmaiņas un nejausības nespēj mazināt, un nekādas neskaitāmu gadsimtu revolūcijas nespēs sagraut tā struktūru.”⁵⁶

Tāpēc Bahá'u'lláh misijas galvenais mērķis ir bijis globālas kopienas veidošana, kam jāiemiešo cilvēces vienotība. Vispārliciecinākamā liecība, ko bahāju kopiena var sniegt Viņa misijas aizstāvēšanai, ir sasniegtā vienotība, ko Viņa mācība ir veicinājusi. Iesoļojot divdesmit pirmajā gadsimtā, Bahá'í Lieta ir parādīta, kādu pasaule vēl nav pieredzējusi. Pēc vairāku desmitgažu centieniem, kuru laikā izaugsmes uzplūdi ir mainījušies ar ilgiem konsolidācijas periodiem, kurus bieži vien ir aizēnojušas neveiksmes, bahāju kopiena šodien aptver vairākus miljonus cilvēku, kas pārstāv praktiski ikvienu etnisko, kultūras, sociālo un reliģisko grupu uz zemes, administrējot savu kolektīvo dzīvi bez garīdzniecības iejaukšanās ar demokrātiski ievēlētu institūciju palīdzību. Tās daudzās apdzīvotās vietas, kas skaitāmas tūkstošos, kur tā ir dzinusi saknes, var atrast ikvienā valstī, teritorijā un ievērojamu salu grupās no Arktikas līdz Ugunszemei un no Āfrikas līdz Klusajam okeānam. Apgalvojumu, ka šī kopiena pārstāv visdažādāko un ģeogrāfiski visplašāko no līdzīgi organizētām cilvēku grupām uz planētas, neapstrīdēs neviens cilvēks, kas ir iepazinies ar tā pierādījumiem.

Šis sasniegums ir jāizprot. Vispārpieņemtiem paskaidrojumiem – piekļuvei bagātībām, ietekmīgiem politiskiem aizbildņiem, okultu spēku piesaukšanai vai uzbāzīgām pievēršanas ticībai programmām, kas iedveš bailes no Dieva dusmām – nav bijusi nekāda sakara ar šo gadījumu. Ticības piekritēji uzskata sevi par vienotas cilvēku cilts locekļiem. Tā ir identitāte, kas nosaka viņu dzīves mērķus un kas acīmredzot nav morāla pārākuma izpausme no viņu puses: „Ak Bahá'í ļaudis! Tas, ka nav neviena, kas varētu jums līdzināties, ir žēlastības zīme.”⁵⁷ Godīgs vērotājs ir spiests vismaz pieļaut iespēju, ka šī parādība liecina

par tādu ietekmju darbību, kas ir pilnīgi atšķirīgas no parastajām ietekmēm, – ietekmju, kuras var raksturot tikai kā garīgas ietekmes, – tādas, kas spēj izraisīt neparastus ziedošanās varoņdarbus un izpratni parastos dažādas izcelsmes cilvēkos.

Īpaši pārsteidzošs ir tas, ka Bahá'í Lieta ir spējusi saglabāt šādi sasniegto vienotību nesalauztu un nevājinātu tās pastāvēšanas agrīnajos un viegli ievainojamajos posmos. Jūs vēltīgi meklēsiet vēsturē vēl kādu citu cilvēku apvienību – politisku, reliģisku vai sociālu –, kas būtu veiksmīgi pārvarējusi neuzdošo kaitīgo šķelšanās un nevienprātības ietekmi. Bahá'í ticības kopiena visā tās daudzveidībā ir vienota cilvēku saime, vienota savā izpratnē par Dieva atklāsmes nolūku, kas to radīja, vienota savā uzticībā administratīvajai iekārtai, ko tās Autors izveidoja tās kolektīvās dzīves pārvaldībai, vienota savā apņēmībā īstenot Viņa vēsts izplatīšanas uzdevumu uz visas planētas. Gadu desmitu gaitā, ticībai izplatoties, vairākas personas, no kurām dažas ieņēma augstu stāvokli, godkāribas mudinātas, darīja visu, lai piesaistītu uzticīgus sekotājus sev vai savām personīgajām Bahá'u'lláh Rakstu interpretācijām. Ticību attīstības agrīnajos posmos līdzīgi centieni bija veiksmīgi sašķēlušī jaundzimušas ticības savstarpēji konkurējošās sektās. Bahá'í Lietas gadījumā šādas intrigas tomēr bez izņēmuma cieta neveiksmi, izraisot tikai pārejošus ķildu uzliesmojumus, kuru rezultātā kopienas izpratne par tās dibinātāja nolūkiem un tās uzticība tiem tikai padziļinājās. „Vienotība savā spēkā kā gaisma,” Bahá'u'lláh apliecina tiem, kas atzīst Viņu, „var pārņemt visu pasauli.”⁵⁸ Pazīstot cilvēka dabu, var piekrist Aizbildņa paredzējumam, ka šis attīrīšanās process turpināsies ilgi – paradoksāli, bet neizbēgami – un būs neizbēgama bahāju kopienas brieduma pazīme.

*

Atsacīšanās no Dieva ticības sekas ir bijušas nespēja efektīvi risināt Jaunuma problēmu vai daudzos gadījumos pat atzīt tās pastāvēšanu. Lai gan bahājieši neuzskata, ka šī parādība objektīvi eksistē, kā bija pieņemts domāt reliģijas vēstures agrīnajos posmos, labā noliegumam, ko pārstāv Jaunums, tāpat kā tumsas, tumsonības un slimību gadījumā, ir stipri kropļojošas sekas. Nav daudz tādu klusuma brīžu plašsaziņas līdzekļos, kad tie nepiedāvātu izglītotam lasītājam virkni jaunu un izdomas bagātu to briesmīgo personu rakstura analīzi, kas divdesmitajā gadsimtā sistemātiski mocīja, pazemoja un iznīcināja miljoniem cilvēku. Zinātnieki aicina pārdomāt,

cik liela nozīme būtu jāpiešķir, piemēram, tēva vardarbībai, sociālajai atstumtībai, neapmierinātībai ar savu profesiju, nabadzībai, netaisnībai, kariem, iespējamiem ģenētiskiem traucējumiem, nihilistiskai literatūrai – vai dažādām šo aspektu kombinācijām –, lai mēģinātu saprast apsēstību, kas uzkurina šķietami neizdibināmu cilvēces naidu. Šādiem mūsdienu prātojumiem uzkrītoši netiek piedēvēts tas, ko pieredzējuši komentētāji pat vēl nesen, tikai pirms gadsimta, būtu atzinuši par garīgu slimību, lai kādas būtu tās izpausmes.

Ja vienotība ir patiešām cilvēku progresa lakmusa tests, ne vēsture, ne debesis nepiedos tiem, kas tišām paceļ roku pret to. Uzticoties cilvēki atmet aizsargāšanos un atveras citiem. Ja viņi to nedara, viņi nespēj no visas sirds nodoties kopīgiem mērķiem. Nekas nenoved pie lielākas vilšanās kā pēkšņs atklājums, ka otram cilvēkam saistības, kas godprātīgi pieņemtas, nozīmē tikai iegūtas priekšrocības, līdzekli slēptu mērķu sasniegšanai, kas atšķiras vai ir pat pretējs tam, kas ir šķietami uzsākts kopīgi. Šāda nodevība ir pastāvīgs pavediens cilvēces vēsturē, kas ir radis vienu no savām visagrāk pierakstītajām izpausmēm senajā stāstā par Kaina nenovīdību pret savu brāli, kura ticību Dievs bija izvēlējies pieņemt. Ja šausmīgās ciešanas, ko divdesmitajā gadsimtā piedzīvojušas pasaules tautas, ir sniegušas tām mācību, tad tā ir tāda, ka sistemātiskais vienotības trūkums, kas mantots no tumšās pagātnes un kas saindē attiecības ikvienā dzīves jomā, var šajā laikmetā atvērt durvis uz dēmonisku rīcību, kas būs vēl dzīvnieciskāka par visu, ko spēj iedomāties cilvēka prāts.

Ja ļaunumam ir vārds, tad tas noteikti ir tišs grūti izcīnīto miera līgumu un tās samierināšanās pārkāpums, ar kādu visi labas gribas cilvēki cenšas izvairīties no pagātnes un kopīgi veidot jaunu nākotni. Pēc savas dabas vienotība prasa uzpurēšanos. „...Patmīlība”, apgalvo Skolotājs, „ir iejaukta mālā, no kā veidots cilvēks.”⁵⁹ Ego, ko Viņš nosaucis par „uzstājīgo savtību”,⁶⁰ instinktīvi pretojas savas brīvības ierobežojumiem. Lai labprātīgi atteiktos no apmierinājuma, ko viņam dod rīcības brīvība, indivīdam ir jānotic, ka piepildījumu dod kaut kas cits. Galu galā, to dod, un tā vienmēr ir bijis, dvēseles pakļaušanās Dievam.

Nespējai pieņemt šādas pakļaušanās izaicinājumu gadsimtu gaitā ir bijušas īpaši postošas sekas, izpaužoties kā nodevība pret Dieva Vēstnešiem un tiem ideāliem, kurus Viņi ir sludinājuši. Šis apskats nav domāts, lai aplūkotu derības īpašības un noteikumus, ar kuru palīdzību Bahá'u'lláh ir veiksmīgi

saglabājis to cilvēku vienotību, kas Viņu atzīst un kalpo Viņa mērķiem. Pietiek ar to, ka pieminam Viņa spēcīgos izteikumus par tiem, kas tīši pārkāpj šos noteikumus, lai gan tajā pašā laikā izliekas, ka ir tiem uzticīgi. „Tie, kas ir no šiem noteikumiem novērsušies, Tā visvarenā, neierobežotā Kunga acīs tiek uzskatīti par elles uguns iemītniekiem.”⁶¹ Šāda bargā nosodījuma iemesls ir acīmredzams. Cilvēkiem nav nekādu grūtību saskatīt, kādas briesmas sociālajai labklājībai sagādā tādi noziegumi kā slepkavība, izvarošana un krāpšana, nedz arī apzināties vajadzību veikt efektīvus pašaizsardzības pasākumus. Bet ko lai bahājieši domā par tādu samaitātību, kas, ja to neaizturēs, iznīcinās līdzekļus, kuri vajadzīgi, lai nodrošinātu vienotību, kas, izsakoties ar Skolotāja bezkompromisa vārdiem, „ir kļuvuši par cirvi, kas tiecas nocirst Svētītā Koka saknes”.⁶² Jautājums nav par intelektuālām domstarpībām, nedz arī par morālu vājumu. Daudz cilvēku nevēlas pieņemt nekāda veida autoritāti, un viņi izvairās no tādiem apstākļiem, kuros tā ir vajadzīga. Personas, kuras ir pievilkusi Bahá'í ticība, bet kuras kaut kāda iemesla dēļ ir nolēmušas to pamest, var to netraucēti darīt.

Derības laušana ir būtiski atšķirīga parādība. Derības lauzēja impulss nav tikai brīvi sekot ceļam, kas, viņaprāt, novedīs viņu pie personīga piepildījuma vai ieguldījuma sabiedrības labā. Nebūt nē, šādas personas motivē nevaldāma apņēmība uzspiest kopienai savu personīgo gribu ar visiem pieejamajiem līdzekļiem, neņemot vērā nodarīto kaitējumu un pārkāpjot svinīgo apņemšanos un solījumus, ko viņi izteica, kad kopiena viņus uzņēma savās rindās. Beigās ego kļūst par galveno autoritāti ne tikai indivīda paša dzīvē, bet arī citu cilvēku dzīvē, kurus šis indivīds spēj sekmīgi ietekmēt. Kā traģiska pieredze ir neapšaubāmi pierādījusi, tādi dotumi kā ievērojama izcelšanās, intelekts, izglītība, cieņa vai sociāla līdera loma var tikt vienādā mērā izmantoti gan, lai kalpotu cilvēcei, gan personīgām ambīcijām. Pagājušos laikos, kad citādas dabas garīgās prioritātes bija dievišķā nolūka centrā, šādas sacelšanās sekas nesamaitāja nevienu secīgās Dieva Atklāsmes vēstījumu. Šodien, kad planētas fiziskā apvienošanās ir radījusi milzīgas iespējas, bet atnesusi arī lielās briesmas, uzticība vienotības prasībām kļūst par pārbaudes akmeni visām profesijām attiecībā uz Dieva gribas izpildīšanu vai arī uz cilvēces labklājību.

*

Visa Bahá'í Lietas vēsture ir sagatavojusi to problēmu risināšanai, ar kurām tā saskaras. Pat šajā samērā agrīnajā tās attīstības posmā – ar samērā

ierobežotiem resursiem – Bahá'í ticība ir pilnā mērā pelnījusi to cieņu, ko tā bauda. Skatītājam no malas nav nepieciešami tās apgalvojumi par dievišķu izcelsmi, lai spētu novērtēt tās sasniegumus. Uztverot to vienkārši kā šīs pasaules parādību, bahāju kopienas īpašības un sasniegumi attaisno to cilvēku uzmanību, kurus nopietni satrauc civilizācijas krīze, jo bahāju kopiena ir pierādījums tam, ka pasaules tautas visā savā daudzveidībā spēj iemācīties dzīvot un strādāt, un rast piepildījumu kā vienota cilts vienotā globālā dzimtenē.

Šis fakts uzsver – ja tas vēl ir vajadzīgs – Vispasaules Taisnīguma Nama izstrādāto secīgo ticības paplašināšanas un nostiprināšanas plānu neatliekamību. Pārējai cilvēcei ir visas tiesības gaidīt, ka cilvēku kolektīvs, kas ir patiesi apņēmis īstenot vienotības redzējumu, kurš pausts Bahá'u'lláh Rakstos, dos lielu ieguldījumu sociālās uzlabošanas programmās, kuru sekmes ir tieši atkarīgas no vienotības spēka. Lai reaģētu uz šīm cerībām, bahāju kopienai būs jāpanāk strauja izaugsme, lielā mērā pavairojot cilvēku un materiālos resursus, kas jāiegulda viņu darbā, un vēl vairāk dažādojot savus talantus, kas ļauj tai būt par noderīgu partneri līdzīgi domājošām organizācijām. Bez šo centienu sociālajiem mērķiem ir jāreaģē arī uz miljoniem atsaucīgu cilvēku, kuri vēl neko nezina par Bahá'u'lláh misiju, bet kurus iedvesmo daudzi no tās ideāliem un iespēja kalpot mērķim, kam ir nezūdoša nozīme.

Sistemātiskas izaugsmes kultūra, kāda dzen saknes bahāju kopienā, tāpēc šķiet visefektīvākā draugu reakcija uz izaicinājumiem, kas aplūkoti šajās lappusēs. Intensīva un nepārtraukta iegremdēšanās Radošajā Vārdā aizvien vairāk atbrīvo cilvēkus no materialistiskajiem pieņēmumiem, kurus Bahá'u'lláh nosauca par „sātanisku dziņu iedvestām iedomām”,⁶³ kas pārņēmušas sabiedrību un paralizē pārmaiņu impulsus. Šis Vārds attīsta cilvēka spējas palīdzēt draugu un paziņu ilgām pēc vienotības rast nobriedušu un inteligentu izpausmi. Pašreizējā plāna galvenie pasākumi – bērnu nodarbības, svētbrīži un mācību pulciņi – ļauj aizvien lielākam skaitam personu, kas vēl sevi neuzskata par bahājiešiem, brīvi piedalīties šajā procesā. Tā rezultātā ir radusies parādība, kas piemēroti nosaukta par „interesu kopienu”. Gūstot labumu no piedalīšanās šajā procesā, viņi sāk uzskatīt Lietas īstenotos mērķus par saviem, un pieredze rāda, ka arī viņi tiecas kļūt uzticīgi Bahá'u'lláh kā aktīvi Viņa nolūka īstenotāji. Tāpēc, papildus citiem mērķiem nodošanās ar sirdi un dvēseli plāna īstenošanai stipri palielina bahāju kopienas iespējas sniegt savu

ieguldījumu sabiedrības diskusijās par to, kas ir kļuvusi par visneatliekamāko problēmu, ar ko sastapies cilvēce.

Tomēr, lai bahājieši varētu izpildīt Bahá'u'lláh uzdevumu, ir svarīgi apzināties, ka vienlaicīgie centieni veicināt sabiedrības uzlabošanu un izplatīt Bahá'í ticību nav konkurējoši pasākumi. Tie ir drīzāk vienas saskaņotas globālas programmas divi viens otru papildinoši aspekti. Atšķirīgu pieeju galvenokārt nosaka atšķirīgas vajadzības un atšķirīgi izziņas posmi, ar kuriem sastopas draugi. Tāpēc, ka brīva griba ir iedzimta dvēseles īpašība, ikvienam cilvēkam, kas vēlas iepazīties ar Bahá'u'lláh mācību, būs jāatrod sava vieta nepārtrauktu garīgu meklējumu procesā. Viņam būs vienatnē ar savu sirdsapziņu un bez jebkāda ārēja spiediena jāuzņemas garīgā atbildība, kas saistīta ar tās atklājumiem. Tomēr, lai gudri īstenotu savus patstāvīgos meklējumus, tam ir jāiegūst gan pareizs skatījums uz pārmaiņu procesiem, kuros viņš tāpat kā pārējie zemes iedzīvotāji ir ierauts, gan skaidra izpratne par šo pārmaiņu nozīmi savā dzīvē. Bahāju kopienas pienākums ir darīt visu, kas ir tās spēkos, lai atbalstītu visus posmus cilvēces vispārējā virzībā uz atkalsavienošanos ar Dievu. Dievišķais plāns, ko mums atstājis Skolotājs, ir līdzeklis, ar kura palīdzību ir iespējams šo darbu veikt.

Tādēļ, lai arī reliģiju vienotības ideāls neapšaubāmi ir galvenais apsvērumus, uzdevums izplatīt Bahá'u'lláh vēsti acīmredzot nav starpticību projekts. Prāts tiecas pēc intelektuālas noteiktības, bet dvēsele ilgojas iegūt pārliecību. Šāda iekšēja pārliecība ir visu garīgu meklējumu augstākais mērķis neatkarīgi no tā, cik straujš vai pakāpenisks šis process varētu būt. Dvēselei garīga atdzimšana nav ne ārēja, ne nejauša reliģiskas patiesības izpētes īpašība, bet izšķiroša problēma, kas, galu galā, ir jārisina. Bahá'u'lláh vārdos par šo jautājumu nav nekādas neskaidrības, un arī to cilvēku prātos, kas tiecas Viņam kalpot, nedrīkst būt nekādu neskaidrību: „Patiesi, es saku jums: Šī ir tā Diena, kad cilvēce var skatīt vaigā Apsolīto un dzirdēt Viņa balsi. Ir atskanējis Dieva aicinājums, un no Viņa vaiga plūstošā gaisma apspīd cilvēkus. Katram cilvēkam no savas sirds ir jāizdzēš tukši vārdi un ar uzņēmīgu un atklātu prātu jāieskatās Viņa atklāsmes zīmēs, kas pierāda Viņa sūtību un pauž Viņa lielumu.”⁶⁴

*

Viena no mūsdienu raksturīgākajām īpašībām ir vispārēja vēsturiskās apziņas atmoda. Šo revolucionāro redzējuma pārmaiņu rezultāts, kas lielā mērā sekmē Bahá'u'lláh vēsts izplatīšanos, ir cilvēku spēja atzīt, ja viņiem

rodas izdevība, ka visos Svētajos Tekstos pati cilvēces glābšanas drāma ir skatāma vēsturiskā konteksta ietvaros. Dziļākajā līmenī, kurš atrodams aiz valodas simboliem un metaforām reliģija darbojas, kā to parāda Raksti, nevis caur patvaļīgām maģiskām parādībām, bet caur piepildījuma procesu fiziskajā pasaulē, kuru Dievs radījis šim nolūkam.

Šajā ziņā visi teksti runā vienā balsī: reliģijas mērķis ir sasniegt „brieduma”⁶⁵ laikmetu, kad „būs viens ganāmpulks un viens gans”,⁶⁶ to diženo nākotnes laikmetu, kad „zeme atmirdzēs sava Kunga gaismā”⁶⁷ un Dieva griba tiks piepildīta „kā debesis, tā arī virs zemes”,⁶⁸ to apsollīto Dienu,⁶⁹ kad svētā pilsēta⁷⁰ „nonāks no debesīm, no mana Dieva”,⁷¹ kad „pār kalnu virsotnēm Kunga nama kalns sliesies, tas pacelsies pār augstienēm, un tecēs pie tā visas tautas”,⁷² kad Dievs pieprasis: „Kādēļ jūs apspiežat manu tautu un nabagiem darāt pāri?”,⁷³ to Dienu, kad Raksti, kas ir bijuši „aizzīmogoti... līdz laika beigām”,⁷⁴ tiks atvērti un apvienošanās ar Dievu izpaudīsies „jaunā vārdā, kā Kungs būs teicis”,⁷⁵ to laikmetu, kas pacelsies pāri visam, ko cilvēce līdz šim ir piedzīvojusi vai ko prāts spēj aptvert, vai valoda izteikt: „Kā Mēs devām sākumu Pirmajai rasmei, tāpat Mēs liksim tai atgriezties – tā esam solījušies! Paties, tā Mēs izdarīsim!”⁷⁶

Virknes vēstures pravietisko atklāsmju pasludinātais mērķis tāpēc ir bijis ne tikai individuāla meklētāja vadīšana uz personīgas glābšanās ceļu, bet visas cilvēku cilts sagatavošana lielajam augšāmcelšanās notikumam, kas mūs gaida, kas pilnīgi pārveidos dzīvi pasaulē. Bahá'u'lláh atklāsme nav nedz sagatavošanās, nedz pravietiska. Tā ir šis diženais Notikums. Ar tās ietekmi ir sāka brīnumainā Dieva Ķēniņvalsts pamatu likšana, un zemes iedzīvotājiem ir piešķirtas spējas un iespējas veikt šo uzdevumu. Šī Ķēniņvalsts ir vispārēja civilizācija, ko veidojuši sociālā taisnīguma principi un ko bagātina tādi cilvēku prāta un gara sasniegumi, kurus pašreizējais laikmets nespēj iedomāties. „Šī ir tā Diena,” paziņo Bahá'u'lláh, „kad Dieva brīnišķā labvēlība līst pār cilvēkiem, Diena, kad Viņa visvarenā žēlastība apņem visu radību... Pašreizējā iekārta taps drīz saritināta un jauna izklāta tās vietā.”⁷⁷

Lai kalpotu šim mērķim, ir vajadzīga izpratne par Bahá'u'lláh misijas būtisko atšķirību no cilvēku plānotiem politiskajiem un ideoloģiskajiem projektiem. Morālais vakuums, kas radīja divdesmitā gadsimta šausmas, atklāja cilvēku prāta ierobežotās spējas izstrādāt un izveidot ideālu sabiedrību, lai cik lieli materiālie resursi bija viņu rīcībā. Mācība, ko deva izraisītās ciešanas, ir

neizdzēšami iespiedušās zemes tautu apziņā. Reliģijas redzējumam par cilvēces nākotni tāpēc nav nekā kopīga ar pagātnes sistēmām un samērā maz saistību ar šodienas sistēmām. drīzāk gan tas vēršas pie īstenības, kas ieausta saprātīgas dvēseles ģenētiskajā kodā, ja tā var teikt. Jēzus mācīja pirms divi tūkstoš gadiem, ka „Dieva valstība ir jūsu vidū”.⁷⁸ Viņa līdzība ar „vīnadārzu”,⁷⁹ ar sēklu, kas sēta „labā zemē”,⁸⁰ ar labu koku, kas „nes labus augļus”,⁸¹ pauž cilvēku cilts spējas, kuras Dievs no laiku gala ir atbalstījis un attīstījis kā radošā procesa nolūku un galveno mērķi. Nepārtrauktu pacietīgu izglītošanas darbu Bahá'u'lláh ir uzticējis tiem cilvēkiem, kas atzīst Viņu un pieņem Viņa Lietu. Tāpēc nav jābrīnās par Viņa pacilāto valodu, kad Viņš runa par šo lielo priekšrocību: „Jūs esat zvaigznes pie sapratnes debesīm, tā spirdzinošā vēsma, kas virmo pie apvāršņa, ausmai svistot, jūs esat rāmi plūstoši ūdeņi, kas nes cilvēkiem dzīvību...”⁸²

Pats process iemieso sevī pārliecību par mērķa sasniegšanu. Visi, kam ir vērīgs skats, ir liecinieki tam, ka veidojas jauna dzīve, gluži kā tad, kad sēkla kļūst ar laiku par augļu nesošu koku vai, kad bērns sasniedz pieauguša cilvēka stāvokli. Mīloša un mērķtiecīga Radītāja secīgas virsvardības ir novedušas zemes iedzīvotājus pie savas kolektīvās pilngadības sliekšņa – pie apvienotas tautas. Bahá'u'lláh tagad aicina cilvēci pieņemt savu mantojumu: „Tas, ko Kungs ir parakstījis visām tautām kā vispēcīgākās zāles, kā visiedarbīgāko pasaules izdziedēšanas līdzekli, ir visu tautu apvienošanās vienai vispārējai Lietuvai, vienā kopīgā ticībā.”⁸³

• • •

Atsauces

Priekšvārds

1. Bahá'u'lláh. *Domu vārpas*. Rīga: Rīgas Bahá'í ticības draudze, 1994, CXXXII.

Pasaules reliģiju līderiem

1. Bahá'u'lláh. *Domu vārpas*. Rīga: Rīgas Bahá'í ticības draudze, 1994, CXI. (Pārskatīts tulkojums.)
2. Bahá'u'lláh. *Domu vārpas*, CXXXI. (Pārskatīts tulkojums.)

Viena kopīga ticība

1. Bahá'u'lláh atsaucas uz senu persiešu un arābu stāstu par Medžnunu un Leili darbā „Septiņas ielejas”. Skat.: Bahá'u'lláh. *The Seven Valleys and The Four Valleys*. Wilmette: Bahá'í Publishing Trust, 1991, page 6.
2. Bahá'u'lláh. *Domu vārpas*. Rīga: Rīgas Bahá'í ticības draudze, 1994, LXI.
3. Bahá'u'lláh. *Domu vārpas*, XVI.
4. Bahá'u'lláh. *Tablets of Bahá'u'lláh revealed after the Kitáb-i-Aqdas*. Wilmette: Bahá'í Publishing Trust, 1988, page 27.
5. Bahá'u'lláh. *Domu vārpas*, XVII.
6. Bahá'u'lláh. *Epistle to the Son of the Wolf*. Wilmette: Bahá'í Publishing Trust, 1988, page 133.
7. Bahá'u'lláh. *Pārliecības grāmata*. Rīga: Baltijas valstu bahājiešu Reģionālā Garīgā Padome, 1995, 96. lpp. (Pārskatīts tulkojums.)
8. Bahá'u'lláh. *Pārliecības grāmata*, 96.-97. lpp.
9. Bahá'u'lláh. *Pārliecības grāmata*, 49. lpp. (Pārskatīts tulkojums.)
10. Bahá'u'lláh. *Pārliecības grāmata*, 50. lpp. (Pārskatīts tulkojums.)
11. Bahá'u'lláh. *Domu vārpas*, XXII. (Pārskatīts tulkojums.)
12. Bahá'u'lláh. *Prayers and Meditations by Bahá'u'lláh*. Wilmette: Bahá'í Publishing Trust, 1987, page 311. (Ulda Ābeltiņa tulkojums.)
13. Bahá'u'lláh. *Domu vārpas*, XXVII. (Pārskatīts tulkojums.)
14. Bahá'u'lláh. *Domu vārpas*, CIX.
15. Bahá'u'lláh. *Domu vārpas*, LXXXI. (Pārskatīts tulkojums.)
16. Džulians Hakslijs (Julian Huxley). Skat.: Pierre Teilhard de Chardin. *The Phenomenon of Man*. London: William Collins Sons & Co. Ltd., 1959, page 243. Skat. arī: Julian Huxley. *Knowledge, Morality, and Destiny*. New York: Harper & Brothers, 1957, page 13.

17. Shoghi Effendi. *The World Order of Bahá'u'lláh: Selected Letters*. Wilmette: Bahá'í Publishing Trust, 1991, page 35.
18. Bahá'u'lláh. *Domu vārpas*, LXXVIII. (Pārskatīts tulkojums.)
19. Bahá'u'lláh. *Domu vārpas*, CXXXII. (Pārskatīts tulkojums.)
20. Bahá'u'lláh. *Kitáb-i-Aqdas: The Most Holy Book*, paragraph 182. (Ulda Ābeltiņa tulkojums.)
21. Bahá'u'lláh. *Pārliecības grāmata*, 4. lpp. (Pārskatīts tulkojums.)
22. Bahá'u'lláh. *Pārliecības grāmata*, 5. lpp.
23. Bahá'u'lláh. *Pārliecības grāmata*, 7. lpp.
24. Bahá'u'lláh. *Pārliecības grāmata*, 8. lpp.
25. Mateja evaņģēlijs, 13:25. *Bībele*. Trešais Bībeles tulkojums latviešu valodā. Rīga: Latvijas Bībeles biedrība, 2016.
26. Mateja evaņģēlijs, 13:29–30.
27. Korāns, 7:33. *Korāns*. No arābu valodas tulkojis Uldis Bērziņš. Rīga: Neputns, 2011.
28. Bahá'u'lláh. *Kitáb-i-Aqdas*, 99. (Ulda Ābeltiņa tulkojums.)
29. Bahá'u'lláh. *The Summons of the Lord of Hosts: Tablets of Bahá'u'lláh*. Haifa: Bahá'í World Centre, 2002, paragraph 126.
30. Bahá'u'lláh, quoted in Shoghi Effendi. *The Advent of Divine Justice*. Wilmette: Bahá'í Publishing Trust, 1990, page 79.
31. Jesajas grāmata, 45:5.
32. Pāvila 1. vēstule Timotejam, 1:17.
33. Korāns, 3:73.
34. Korāns, 2:177.
35. Mateja evaņģēlijs, 5:13.
36. Mateja evaņģēlijs, 5:14.
37. Mihas grāmata, 6:8.
38. Jāņa evaņģēlijs, 14:6.
39. Korāns, 24:35.
40. Pirmā Mozus grāmata, 17:7.
41. *Bhagavad-Gīta*, chapter IV.
42. Piektā Mozus grāmata, 34:10.
43. Jāņa evaņģēlijs, 5:45–47.
44. Korāns, 2:136.
45. 'Abdu'l-Bahá. *The Promulgation of Universal Peace: Talks Delivered by 'Abdu'l-Bahá during His Visit to the United States and Canada in 1912*. Revised edition. Wilmette: Bahá'í Publishing Trust, 1995, page 326.
46. Jāņa evaņģēlijs, 1:10.
47. Bahá'u'lláh. *Domu vārpas*, CVI.
48. Abrahams Linkolns (Abraham Lincoln). Skat.: *Inaugural Addresses of the Presidents of the United States*. Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office, 1989.

49. Korāns, 21:104.
50. Bahá'u'lláh. *Kitáb-i-Aqdas*, 5. (Ulda Ābeltiņa tulkojums.)
51. Bahá'u'lláh. *The Summons of the Lord of Hosts*, paragraph 174.
52. Shoghi Effendi. *The World Order of Bahá'u'lláh*, page 204.
53. Bahá'u'lláh, quoted in Shoghi Effendi. *The World Order of Bahá'u'lláh*, page 192.
54. Bahá'u'lláh. *Domu vārpas*, CVI. (Pārskatīts tulkojums.)
55. Bahá'u'lláh. *Tablets of Bahá'u'lláh*, page 129.
56. Bahá'u'lláh, quoted in Shoghi Effendi. *The World Order of Bahá'u'lláh*, pages 202–203.
57. Bahá'u'lláh, quoted in Shoghi Effendi. *The Advent of Divine Justice*, page 84.
58. Bahá'u'lláh. *Domu vārpas*, CXXXII.
59. 'Abdu'l-Bahá. *The Secret of Divine Civilization*. Wilmette: Bahá'í Publishing Trust, 1990, page 96.
60. *'Abdu'l-Bahá rakstu izlase*. Rīga: Rīgas bahājiešu Vietējā Garīgā Padome, 1995, 185. lpp.
61. Bahá'u'lláh, from a previously untranslated Tablet.
62. 'Abdu'l-Bahá. *Pēdējā griba un testaments*. Rīga: Rīgas Bahai ticības draudze, 2021, 33. lpp.
63. Bahá'u'lláh. *Pārliecības grāmata*, 95. lpp.
64. Bahá'u'lláh. *Domu vārpas*, VII. (Pārskatīts tulkojums.)
65. Bahá'u'lláh. *The Summons of the Lord of Hosts*, paragraph 126.
66. Jāņa evaņģēlijs, 10:16.
67. Korāns, 39:69.
68. Mateja evaņģēlijs, 6:10.
69. Korāns, 85:2.
70. Jāņa atklāsmes grāmata, 21:2.
71. Jāņa atklāsmes grāmata, 3:12.
72. Jesajas grāmata, 2:2.
73. Jesajas grāmata, 3:15.
74. Daniēla grāmata, 12:9.
75. Jesajas grāmata, 62:2.
76. Korāns, 21:104.
77. Bahá'u'lláh. *Domu vārpas*, IV. (Pārskatīts tulkojums.)
78. Lūkas evaņģēlijs, 17:21.
79. Mateja evaņģēlijs, 21:33.
80. Mateja evaņģēlijs, 13:23.
81. Mateja evaņģēlijs, 7:17.
82. Bahá'u'lláh. *Domu vārpas*, XCVI.
83. Bahá'u'lláh. *Domu vārpas*, CXX. (Pārskatīts tulkojums.)

ISBN 978-9934-9070-4-3

9 789934 907043